

MŪSŲ
VISUOMENĖJ

Pajudėjo?

Rugsėjo 9 dieną Draugas įdėjo vedamąjį straipsnį kuriame kalbama apie Pasaulinės Lietuvių Bendruomenės problemą Amerikoje. Kadangi Draugo vyr. redaktorius yra ir Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas, tai šį straipsnį galima laikyti jei ne oficialia, tai bent oficioziska ir Amerikos Lietuvių Tarybos vairšūnės nuomone.

Iš to straipsnio sužinome, kad:

1) Amerikos Lietuvių Taryba nesanti priešinga Pasaulio Lietuvių Bendruomenės idėjai, kaip daugelio buvo manoma ir kalbama, tik ji būtų priešinga tokiamei PLB organizavimui, kuris apimtų tik vieną kokią lietuvių grupę, pavyzdžiui, tik naujakurius;

2) Amerikos Lietuvių Taryba per tam tikrą komisiją studijuoja klausimą kaip tinkamiausia būtų galima lietuviams Amerikoje persiorganizuoti, kad tai apimtų tikrai visą čionykštę lietuviško nusistatymo lietuvių visuomenę.

Pirmas pareiškimas yra beveik naujiena, nes ligi šiol tikrai buvo toks įspūdis, kad bent Tarybos Vykdomojo komiteto dauguma to klausimo net ir svarstyti nelinkusi. Tiesa, buvo kalbama, kad sudarė tam tikrą "studijų komitetą", bet iš to komiteto darbo vaisių (arba tų vaisių nebuvimo) kai kas jau ėmė daryti išvadas, jog tai esąs ne to klausimo studijavimas, o tik marinimo komitetas...

Tik Tarybos vicepirmininkas A. Ols neseniai spaudai duotame pasikalbėjime pasisakė principu palankiai PLB kūrimui, irgi nurodė daug tuos pačius rezervus, kuriuos dabar ir Draugas iškėlė, būtent, kad PLB turi būti tikrai visų lietuvių, o ne vien naujakurių junginys.

Dabar daugumas, gal tik išskyrus pačius atsargiuosius skeptikus, jau nebeigalvos, kad Taryba yra iš viso prieš PLB.

Antrasis pareiškimas mažiau naujienos tepasako, kadangi apie komitetą jau buvo girdėta. Tik sveikintina, kad čia jau praskleidžiama ir tam tikra procedūra tam klausimui. Būtent komitetas savo išvadas turėsias pateikti Tarybos plenumui. Jei tiesa, kad Tarybos plenumo posėdis šį rudenį vis dėlto bus, tai galime tikėtis, kad gal ir bus padarytas žingsnis į priekį dar šį rudenį. Žinoma, jei komitetas klausimą Tarybos plenumui pateiks tikrai išstudijuotą.

Procedūra, kuri numatoma tam klausimui spresti, yra panaši į procedūrą, kuri buvo vartota tautinės srovės į Tarybą grįžimui sutvarkyti. Praktika rodo, kad tam daug lengvesniam klausimui išspresti tuo keliu reikėjo maždaug dvejų metų. Tai kiek metų reikės šiam pinesniam reikalui?

Bet pasistengus, aną klausimą būtų buvę galima sutvarkyti per porą mėnesių, vietoj poros metų. Ir šita klausimą, sumažinus svyravimų, o pridėjus daugiau apsisprendimo ir akcijos, būtų galima sutvarkyti per kokią pusmetį, ir sutvarkyti taip, kad nei ligšiolinė Amerikos lietuvių visuomenės tradicinė struktūra nebūtų sugriauta, nei neįvyktų visuomenės susiskirstymo pagal Ameriką atvykimą laiką.

Mes irgi ne su dideliu entuzijumu žiūrime į partizaniskus mėginimus išspresti PLB problemą "iš apačios", kadangi abejojame, ar galima tuo būdu į ją gerai išspresti. Bet tie mėginimai turi ir savo gerą pusę, nes jie paskatina ir "viršų" kiek gyviau pajudėti.

EINA
35
metai

DIRVA

THE FIELD

Aetsk. Nr.
8
centai

Raudonųjų puolimas sustabdytas

Karėjos užpuolikų prasiveržimas, taip triukšmingai prasidėjęs pereiną savaitę, savo tikslu nepasiekė: Taegu miestas liko apgintas ir gynybų fronto dalies apsupti jiems nepavyko, o kas atskirose vietose ir buvo laikinai apsupta, tai apsupimo išlaikyti užpuolikai nepajėgė ir apsuptieji išsivadavo.

Vis dėlto į senas pozicijas jie dar nenuvartė ir Pohangas neatsimtas. Bet gynybai vietomis jau pradėjo ir kontratakas, kuriuos žinoma dar nėra nei pradžia visuotinio užpuolikų stūmimo atgal. Svarbiausias kontrofenzijos tikslas buvo — išstumti raudonuosius iš aukštumų, kurios yra tik apie 8 mylias nuo Taegu, ir nuo kurių tas miestas gerai matyti ir patogų į jį šaudyti. Ši antradienį, nors ir sunkiai, su nemažomis aukomis, iš tų aukštumų buvo išstumti. Po to vietinio fronto vadas pareiškė, kad pats blogumas dabar jau yra praėjęs.

"Špitolninkis"

Dirvoje buvo aprašyta Los Angeles Lietuvių Diena, kuri įvyko buvusio Amerikos pasiuntinio dr. Owen Norem sumanymu ir jo rezidencijoje. Kas skaitė šventės aprašymą ir ypač dr. Noremo ta proga pasakytą kalbą, kuri, manoma, ras vietos ir Amerikos Kongreso rekorduose (ji ten būtų visai savo vietoje), tam yra aiškus tos šventės pobūdis.

Mūsų žiniomis, į tos šventės komitetą buvo kviešti visų lietuvių grupių atstovai, taip pat ir katalikų organizacijų, kurie tačiau, pradžioje mielai sutikę dalyvauti, vėliau tą šventę boikotavo.

Tas faktas buvo apgailestautas, bet buvo laikomas ne kokia tragedija, o tik kažkieno tokia tragiška ir siauro fanatiškumo reiškinys, apie kurį nebevertėtų nei užsiminti.

Tačiau Drauge Los Angeles korespondentas neiškentė bent tikylos pro tą keistą nusisipratimą praėti. Jis irgi aprašė tą šventę, ir aprašė štai kaip:

"O. Noremas, buv JAV pasiuntinys Lietuvoje, yra Los Angeles mieste šv. Andriejaus evangelikų liuteronų bažnyčios pastorius. Jis yra užjaučias lietuvių reikalus ir miestą (rašyba nekeičiama) lietuvius. Nesenai Dargys, buv. Lietuvoje pastorius, savo pastangomis ir rūpestiais, suarošė šv. Andriejaus evangelikų susijimą — pobūvį. Pobūvis prasidėjo pamaldomis. Po to pastorius Noremas ir kiti kalbėjo lietuvių reikalais. Meninė dalį atliko Ažuolaičio choras ir Florence Korsakaitė, operos solistė, padainavo kelias dainas ir arijas. Kavos ir vaisių metu buvo renkamos aukos pastoriaus Noremo statomai bažnyčiai. Dalyvavo apie 100 jo parapijiečių ir lietuvių."

Taliau žodį paliekame Los Angeles tautiečiams, toje šventėje dalyvavusiems. Iš to, ką apie tą šventę ir jos rengimą bei pobūdį žinome, sprendžiame, kad šitoks Draugo korespondento nušvietimas kvepia gilaus ir tamsaus užkampio "špitolės" mentalitetu. Ir tai yra visai nepelnytas mums tikrai nuoširdžių draugų užgauliojimas, kada tų draugų turime toli ne per daug.

Šiuo metu Jungtinių Tautų pajėgų Korėjoje skaitoma apie 55 tūkstančius. Tai vis dar daug mažiau, negu jų turi puolėjai. Manoma, kad, neskaitant rezervų, už puoliką vien fronte turi mažiau nei tris keturis kart daugiau kariuomenės. Tačiau apginklavimo padėtis dabar jau yra žymiai pasikeitusi. Tankų Jungtinių Tautų pajėgos dabar turi fronte jau daugiau, kaip puolėjai. Be to, šioj pusėj daug reikšmės turi laivynas ir aviacija, kuri

priešingo pusėj gana silpna.

Taip pat ir tiekimas gynyboms dabar jau yra patogesnis: jiems nereikia toli sausuma keliauti. O puolėjai savo amuniciją turi pristatyti per visą Korėjos pusiasalį. Geležinkeliai saugoti, keilais irgi beveik negalima naudotis dėl lėktuvų puolimų. Tad jie gabena savo karo medžiagas asiais, varo nešti civilinius gyventojus, ir tas pats gabenimo būdas tenka vartoti tik naktimis.

TRUMPAL KALBANT

▼ FBI direktorius Hoover pranešė, kad jo įstaiga yra pasiruošusi tuoj areštuoti 12,000 komunistų, kada kraštui grės karo pavojus.

▼ Danijoje įvykusius rinkimus laimėjo socialdemokratai. Jie gavo 59 atstovus. Agrarai gavo 32, konservatoriai — 27, liberalai — 12, georgistai — 12, komunistai — 7. Jokia partija neturi absoliučios daugumos ir vyriausybė numatoma koalicinė.

▼ Izraelis prašo JAV bankininkų paskolinti vieną bilioną dolerių. Suma Izraeliui perdidelė ir ji surišta su politiniais iššūkiais: bilioną paskolinsieji palaikys Izraelį, kad skola nežūtų...

▼ Prancūzijos užs. reikalų min. R. Schuman pranešė, kad V. Vokietijai bus leista turėti ir užsienio reikalų ministeriją.

▼ Vokietijai bus leista gaminti ginklus pagal vakarinių sąjungininkų užsakymus. Ginklams gaminti numatoma paskirti po 2 milijonus tonų plieno per metus.

▼ Rytinė Vokietijoje rusai esą suorganizavę didelę vokiečių ginkluotą jėgą: 80,000 vyrų parengties stovyje kareivinėse, 104,000 kariškai parengtų milicininkų, 44,000 pagal MGB metodus išmokyty milicininkų, 21,000 kriminalinės milic. ir 7,000 transporto milicijos. O Vakarų Vokietijoje yra tik 96,000 policininkų, neturinių net taikos metu reikiamo apmokymo ir apginklavimo.

▼ Rugpjūčio viduryje rusų maršalas Vorosilovas inspektavo Vengrijos kariuomenę. Budapešte įvyko ir Balkanų valstybių komunistinių kariuomenių štabų pasitarimas.

▼ Vakarų Vokietijoje JAV, anglų ir prancūzų kariuomenės dabar atlieka didelių manevrus, kuriuose dalyvauja daugiau kaip 100,000 karių. Pratimus stebi Atlanto pakto valstybių kariniai atstovai.

▼ Pietų Afrikoje mirė maršalas J. Ch. Smuts, buvęs apie 30 metų Pietų Afrikos Unijos ministras pirmininkas. Mirė sulaukęs 80 metų amžiaus.

▼ Jugoslavijos užsienio reikalų ministras Kadelj, prieš atvykdamas į JTO posėdžius, viešame pareiškime pasmerkė Rusijos agresorišką politiką Korėjos kare.

▼ Rusijos delegacijos JTO plenumo posėdžiuose pirmininku buvo Višinskis. Jis atvyksta su 70 asmenų štabu.

▼ Winston Churchill pareiškė, kad konservatoriai remia darbių vyriausybės nusistatymą prailginti karinės prievolės laiką iš 18 mėnesių į dvejus metus.

▼ Jugoslavijos komunistų partijos viršūnėse vyksta didelis valymas. Šalinami visi įtarti linke bendradarbiauti su kominformu.

▼ Graikios vyriausybė, pirmininkaujama Venizelos, susilaukė parlamento nepasitikėjimo.

▼ Prancūzų policija suėmė 266 svetimšalius komunistus. Numatoma, kad daugumas jų bus ištremti.

▼ JAV Valst. Sekr. padėjėjas Russ pareiškė, kad jau laikas eiti prie taikos sutarties sudarymo su Japonija. Esą, reikia, kad Japonija prisiimtų visas tarptautinio gyvenimo privilegijas ir atsakomybes.

▼ Britų profesinių sąjungų kongresas labai didele balsų dauguma pritarė Jungtinių Tautų politikai Korėjos klausimu.

▼ Achesonas pareiškė, kad Vakarų Europa turi būti apdrausta nuo užpuolimo, ir kad Vakarų Vokietija turi būti įtraukta į gynybos sistemą.

▼ Rusijos politiką gerai pažįstą Jugoslavijos vadai mano, kad 1951 metai busia labai kritiški taikai.

CLEVELANDO TAUTINIS GRUPES

Daugelis Amerikos laikračių labai nenoriai užsimena apie tai, kad Amerikos gyventojai nėra vienalytė tauta, o susideda iš įvairios etninės kilmės žmonių. Tačiau visi priešingai elgiasi Cleveland Press, kurio redaktorius Theodore Andrica specialiai rūpinasi kuo plačiausiai informuoti skaitytojus apie tautinių grupių gyvenimą ir visuomeninį veikimą. Šį pirmadienį tame laikraštyje buvo Clevelando tautybių apžvalga. Pasirodo, kad, apytikriai skaičiuojant, daugiau kaip pusė milijono Clevelando gyventojų dar nėra išsivadėję savo etninės kilmės. Clevelande esama net 45 tautybių gyventojų (nei Babilonas nesulysigintų!) Didžiausios grupės vokiečių ir lenkų (po 75,000), toliau — žydų, slovėnų, serbų. Lietuvių skaitoma apie 10,000. Yra įdėtos 27 fotografijos įvairių tautybių reprezentantų. Lietuvius reprezentuoja buv. Lietuvių Klubu vedėjas Antanas Šimkūnas. Reikia pripažinti, kad reprezentantas labai geras.

Ir Lietuvoje dabar mokslo metų pradžia, čia matome vieną iš Lietuvos laikais pastatytų pradinį mokyklų. Tokios mokyklos buvo statomos miesteliuose. Kaimuose jas statė mažesnes, bet lygiai erdvas ir šviesias. Ligi šių metų jau visoje Lietuvoje būtų buvusios pastatytos naujos mokyklos, kuriose Lietuvos vaikai galėtų mokytis higieniškosiose sąlygose, turėdami šviesos ir oro. Dabar, rusų valdomoj Lietuvoje, kaip patys rusų laikraščiai kartais padejuoja, ne tik nestato naujų mokyklų, bet ir tos pačios aplėistos, neprižiūrimos, nykstančios, nes be tikrų šeiminkų...

Marshallas perima apsaugą

Atsistatydino Amerikos Apsaugos sekretorius, kitaip sakant, karo ministeris. Jo vieton skiriamas generolas Marshallas.

Tai yra bene svarbiausia šios savaitės naujiena, reikšminga lygiai Amerikos vidaus, lygiai ir tarptautinėje politikoje.

Kai Johnson buvo paskirtas į tas pareigas, buvo pastebėta, jog tai yra grynai vidaus politikos paskyrimas, tiesiog tam tikra kompensacija Johnsonui, kuris, kaip žinoma, buvo vienas iš svarbiausių Trumano rinkiminės kampanijos finansuotojų. Johnsonas iš pat pradžių turėjo nemažą priešų kariuomenėje, ypač laivyno. Prasidėjus Korėjos karui į jį žymia dalimi buvo kreipiamas Kongreso priekaištai dėl nepasitikimų, nors dar labiau puolamas taikinytis tenai buvo Achesonas. Dabar ir karo veteranai pridėjo prie tų priekaištų. Jie susilaukė dėl Achesono, bet griežtai reikalavo pakeisti Johnsoną.

Prezidentas kaip tik buvo nevykusiai išsitaręs apie laivyną, dėl ko turėjo atsiprašyti. Rinkiminėje propagandoje Johnsonas irgi ne visai demokratams malonus taikinytis. Tose aplinkybėse Johnsonas nutarė pasiaukoti ir pasitraukti. O Marshallo parinkimas tai vietai kaip tik populiarus ne tik Amerikoje, bet ir tarptautiniuose sluoksniuose.

Tiesa, Marshallas buvo tas asmuo, kuriam nepasisekė misija Kinijoje ir kurios metu prasidėjo Kinijos atidavimas komunistams. Būdamas Valstybės sekretorium jis nebuvo užsienio politikos žinovas ir jam ne per daug sekėsi. Bet vis dėlto jo laikais buvo aiškiau pasakta nuo Maskvos užglostinėjimo politikos ir jis yra aiškiaus nusistatymo, kad diplo-

matijai reikia suteikti "raumenis", kurie yra ne kas kita, kaip karinė pajėga.

Marshallui paskirti į tas pareigas reikia specialaus įstatymo, nes šiaip jau tose pareigose turi būti civilinis asmuo. Bet manoma, kad kongresas šią išimtį nevyruodamas padarys.

Šis paskyrimas, be abejo, kiek pagerins demokratų partijos padėtį ir rinkimuose, nes bus vienas priekištas mažiau.

Ar tais pačiais sumetimais bus paaukotas ir Achesonas, dar nematyti. Greičiausiai bus duota rogos Achesonui pasireikšti prasidedančiose konferencijose. Jau prasidėjo JAV, Anglijos ir Prancūzijos užsienio reikalų ministerių posėdžiai. Paskui bus visų Atlanto Sąjungos ministrų — vienuolikos konferencija, ir pagaliau Jungtinių Tautų Organizacijos plenumas. Čia Achesonas, be abejo turės galvojį jam daromus priekaištus ir pasistengs parodyti, kad jo politika nėra tokia bloga, kaip apie ją kalbama. Jei jam tai pavyks, tai, žinoma, jis pasiliks.

Dar vienas labai svarbus įvykis vidaus ir tarptautinėje politikoje, tai yra prezidento pareikšimas, kad Amerika netrukus žymiai sustiprins savo karines pajėgas Vokietijoje. Tas pranešimas sutiktas su dideliu pasitenkinimu ir Europoje ir čia. Nes ligi šiol Amerikos pajėgos Europoje yra tokios menkos, jog atrodo, tik ir laukiama, kad ten taip pat pasikartotų įvykiai, panašūs į Korėjos įvykius. Šis pareiškimas ir apsaugos reikalų perdavimas Marshallui rodo, kad Amerikos vyriausybė ryžiasi į tuos dalykus žiūrėti rūpestingiau.

SAUGUMO TARYBOJE

Saugumo Taryboje tebevyksta "apsisaukimas" su Maliku. Dėl pašauto rusų lėktuvo geltonojo jūroje Maliko atskirtimas paaiškėjo: tai buvęs rusų mokomasis lėktuvas, visai neginkluotas, amerikiečiai jį užpuolė ir numušė. Dabar turį atlyginti už lėktuvą ir tris žuvusius lakūnus. Tuo daly fotografijos įvairių tautybių reprezentantų. Lietuvius reprezentuoja buv. Lietuvių Klubu vedėjas Antanas Šimkūnas. Reikia pripažinti, kad reprezentantas labai geras.

Maliko rezolucija prieš Ameri-

ką dėl Mandžūrijos bombardavimo atmetta. Malikas vetavo (45-pašauto rusų lėktuvo geltonojo jūroje Maliko atskirtimas paaiškėjo: tai buvęs rusų mokomasis lėktuvas, visai neginkluotas, amerikiečiai jį užpuolė ir numušė. Dabar turį atlyginti už lėktuvą ir tris žuvusius lakūnus. Tuo daly fotografijos įvairių tautybių reprezentantų. Lietuvius reprezentuoja buv. Lietuvių Klubu vedėjas Antanas Šimkūnas. Reikia pripažinti, kad reprezentantas labai geras.

ŠIOJE ŠALYJE

KOMUNISTAMS PRIZIURETI įstatymas jau priimtas ir Senate, bet jis kiek skirtingas nuo Atstotų Rūmų priimtojo. Svarbiausias skirtumas yra tas, kad Senatas numato, jog komunistus reikia ne tik registruoti, bet, kilus karui dar ir surinkti į koncentracijos stovyklas, panašiai, kaip priešų šalies piliečius.

Dėl to įstatymas dar turės būti grąžintas į Atstotų Rūmus, kad ir tie tuo klausimu pasisakytų. Be to, prezidentas šio įstatymo svarstymo metu yra pasakęs, kad jis jo nepasirašysios tokio, koks buvo pasiūlytas, kadangi tai sudarytų pavojų visų piliečių laisvei. Bet įstatymas yra priimtas su visa eile pataisų, tad dabar nežinoma, ar prezidentas jam dar priešinsis, ar ne. Kongresas numato šį seštheadienį jau baigti darbą, bet kalbama, kad Kongresas lauks, ką prezidentas darys su tuo įstatymu. Jeigu nepasirašys, tai gal dar pasiliks dienai kitai ir bandys griauti prezidento veto.

PREZ. TRUMANAS turėjo nemalonių dėl neatsargaus žodžio. Jis buvo pasakęs, kad laivynas turi tokią propagandos mašiną, kuri yra nemenkesnė už Staliną. Mat laivynas daug kur buvo priešingas apsaugos sekretoriaus Johnsono politikai ir savo nusistatymus iš tikrųjų moka plačiai paskleisti visuomenėje. Bet toks palyginimas su Stalinu nepatiko ne tik laivynui, bet ir daug kur kitur. Amerikiečiai savo ginkluotą pajėgą irgi gerbia ir jiems nepatinka, jei kas jas įžeidžia. O minėti prezidento žodžiai buvo priimti, kaip įžeidimas laivynui. Pasipylė priekaištai ne tik kariuomenėje, bet ir spaudoj bei kongrese. Prezidentas dėl to viešai atsiprašė ir pareiškė vilties, kad daugiau tokių nesusipratimų nebeatsitiks.

SYMINGTON, Apsaugos Resursų vald. pirmininkas, paskirtas visos apsaugos mobilizacijos viršininku.

KAINŲ KONTROLĖ, stabilizacijos ekspertų nuomone, tuo tarpu kurį laiką dar nebūsimai reikalinga.

KREDITAI numatomi kiek suvaržyti. Perkantieji automobilius, radijo bei televizijos imtuvus, šaldytuvus ir kitus namų reikmenis išsimokėtinai. Turės mokėti didesnę pradinį įnašą. Tuo siekiama kiek suvaržyti finansininkų nepajėgų pirkėjų užsimojimus pirkti naudojantis paskolomis. Tai yra viena iš priemonių kovai su infliacijos pavojumi. Tas suvaržymas pradės veikti nuo vasario 18 dienos.

GYDYTOJŲ ir DENTISTŲ mobilizacijos įstatymas prezidento jau pasirašytas. Juo leidžiama mobilizuoti gydytojus, dentistus ir kitus tam artimų sričių specialistus į kariuomenės tarnybą. Mobilizacija gali liesti tuos specialistus iki 50 metų amžiaus. Kariuomenę padidinus iki 2,500,000 žmonių, reikės padidinti kariuomenės gydytojų skaičių penkiais tūkstančiais, o dentistų dviem tūkstančiais ir šešiais šimtais. Tuo tarpu mobilizacija lies visų pirma tuos gydytojus, kurie jau yra dirbę kariuomenėje. Be to, kviečiami stoti į kariuomenę savanoriais. Tie, kurie stos nelaukdamai šaukimo, gaus atlyginimą šimtu dolerių per mėnesį didesnę, negu busausti. Manoma, kad savanorių bus tiek, kiek reikia ir mobilizuoti praktiškai nereikės.

BEDARBIAI pašalpų rugpjūčio mėnesį pareikalavo 14,500,000 dolerių mažiau, negu tą patį mėnesį pereiniais metais. Tai yra darbų padaugėjimo pasėka.

KAS ir KUR

• Eilė Lietuvių, anksčiau gyvenusiu So. Bostone, Mass., persikėlę gyventi į Clevelandą. Jų tarpe — solistas Kazėnas ir Bostono tremtinių draugijos pirmininkas Karnėnas.

• Kanadoje gyvenę lietuviai rašytojai pasiryžo išleisti savo kūrybos almanachą. Almanachui medžiagą rinko iki lapkričio mėn. 1 dienos. Redaguos Vyt. Tamulaitis.

• Kanadoje gyvenančių lietuvių skautų vadų suvažiavimas įvyko rugsėjo 2 ir 3 dienomis, Toronte. Dalyvavo ir Brolijos vadai vyr. skautin. V. Čepas iš JAV.

• Skautų Aidai, skautų mėnesinis laikraštis, leidžiamas Kanadoje, turi 419 prenumeratorių.

• Artėjantį IRO konferencijai Balso įgalioj. Vokietijoje paruošė memorandumą. Memorandumu prašoma, kad 1,200 klaidėdžių lietuvių atgautų DP teises ir galėtų pasinaudoti emigracinėmis galimybėmis. Taip pat, kad emigracines galimybes atgautų ir buvę repatriantai.

• Kun. P. Gaida, neseniai iš Belgijos atvykęs į Kanadą, pakviestas profesoriauti Mont Laurier kunigų seminarijoje.

• Kazys Škirpa esąs parašęs knygą apie Mykolą Slezevičių, kurią norima išleisti vienuoliktąjį nuo jo mirties metų progą. M. Slezevičius mirė 1939 m. lapkričio 11 d.

• Operos solistė E. Kardelienė, gyvenanti Montrealyje, pradėjo duoti dainavimo, fortepiono ir muzikos teorijos pamokas.

• Laikraštinkas Stasys Dau-nys, prieš dvi savaites atvykęs iš Vokietijos, apsigyveno Chicagėje.

• Prof. J. Čiurlys, gyvenęs New Yorke, jau kuris laikas sunkiai serga.

• Australijoje einančio Užovėjos laikraščio redaktorius V. Kazokas iš pareigų pasitraukė. Užovėją perėmė redaguoti M. Apinys.

Taip pat pasitraukęs iš pareigų ir Mūsų Pastogės redaktorius Juozas Žukauskas. Jo vietoje dabar esąs J. Veteikis.

• Lietuvių Katalikų Darbininkų Sąjungos seimas įvyksta So Bostone, Mass., rugsėjo 23 dieną.

• Aidų 7 numeris (rugsėjo m.) jau išėjo. Yro prof. Šilkarskis, Vydūno, J. Lingio, St. Ylos, J. Danielou straipsniai, Aisčio, Velskos, L. Žitkevičiaus, J. Švabaitės, J. Meko ir A. Vaičiuliaičio literatūriniai kūrinių.

• Komunistinės Vilnius redakcijos V. Andrulis rugsėjo 12 turėjo stoti į teisimą savo deportacijos byloje. Manoma, kad ši byla ruks dar ilgai, nes Andrulis į savo "rojų" nenori važiuoti ir varys bylą per visas instancijas.

• Rusų Lietuvoje leidžiami laikraščiai skundžiasi, kad gražiosios Nemuno pakrančių vasarvietės, Lampėdžiai ir Kačerginė, dabar esančios labai apleistos.

• Pas Švedijoje suimta A. Tolj užrašų knygutėje rasti užrašyti Rusijos pasiuntinybės Stockholme sekretoriaus ir karo attaché telefonų numeriai.

• Neseniai iš Švabų Gmiundės stovyklos perkelti lietuviai tremtiniai vėl kraustomi. Šį kartą jiems duotų kareivinių jau prireikė kariuomenei. Dabar jie iškeliami į garsų Vokietijos aukškalį miestą Pforzheim, kuris karo metu buvo iki 95% sudaužytas.

• Advokatas Nadas Rastenis iš Baltijos šalių šįmet vėl kandiduoja demokratų sąrašą į Marylando Atstovų Rūmus. Jis jau yra buvęs anksčiau atstovu tuose Rūmuose. Pereitų rinkimų metu dėl 6 balsų stokos nominacijų metu nepateko į kandidatatus. Dabar jis vėl yra kandidatų sąrašą. Šeštojo distrikto lietuviai raginasi aktyviai už jį balsuoti, kad vėl Marylando seime turėtų atstovą — veiklų lietuvių.

• Dailininkas P. Lapė, prieš metus atvykęs į JAV iš Švedijos, liustravo anglų rašytojo Winston Graham romaną — Night Without Stars (Naktis be žvaigždžių). Kritikai iliustracijas palankiai vertina. Neseniai dail. P. Lapė buvo suzeistas automobilio katastrofoje.

• Dienraštis Draugas skelbia eilėraščių konkursą. Paskirtos dvi premijos — 50 ir 30 dolerių. Kūrinis konkursui reikia siųsti iki lapkričio 1 dienos.

• Iš Paryžiaus praneša, kad ten gyvenęs dailininkas Adomas Galdikas verčiasi labai sunkiai. Sunkiai materialiai sekasi ir dailininkui V. Kasiuliui.

Lietuvių Dailės Paroda Amerikoje

Dailininkas Adomas Varnas

Lietuvių Dailės Paroda buvo suorganizuota Vokietijoje, vadovaujantis ypatingais tikslais. Į Taryba, Paroda turėjo apkeiliuoti visas didžiąsias Amerikos lietuvių kolonijas ir padėti išpildyti Vokietijoje benti iš dalies apginti lietuvių vardą. Reikia žinoti, kad 1947 metais amerikiečių okupacinė zonoje buvo paleista įvairiausių priekaištų visų tremtinių adresu. Girdi, tai esanti "tinginių gauja", spekuliantų "lizdai" ir visokie gyvenimo neklaudžios. Tų kalbų šaltiniai buvo labai gerai nuvokiami.

Vyriausioji Lietuvių Tremtinių Bendruomenės Vadovybė rūpinosi visokiais būdais apginti lietuvių nuo tų priekaištų. Tarp įvairių pastangų rasta reikalinga suorganizuoti dailės parodą ir ją parodyti okupacinės valdžios pareigūnams, ką ir kiek yra padarę lietuviai dailininkai skurdžiose gyvenimo sąlygose. Ir tikrai — suorganizuota paroda labai nustebino Amerikos karinės valdžios atstovus, jie ją žavėjosi ir per ją pamatė lietuvių kultūrinę vertybę.

Kam buvo reikalinga Dailės Paroda atvežti Amerikon?

Amerikos lietuvių visuomenė anuo metu buvo ypatingai skatinama ne tik plėsti tremtinių šalpos darbą, bet ir labiau rūpintis jų įvažiavimo Amerikon galimybėmis. Šiai šalpos bei globos veiklai sustiprinti buvo norima panaudoti viską, kas galėtų sukelti didesnę susidomėjimą lietuvių tremtinių, Dailės Paroda turėjo užimti pirmą vietą visų priemonių eilėje. Buvo no-

LIETUVOS ISTORIJS PRENUMERATORIAMS

Patria leidyklos skyrius Amerikoje praneša visiems Lietuvos Istorijos prenumeratoriams, kad tie iš jų, kurie nebus gavę tos knygos iki rugsėjo m. 20 dienos yra prašomi kreiptis laišku į tą leidyklos skyrių žemiau nurodomu adresu. Laiške reikia aiškiai parašyti dabartinį adresą.

Neužsimokėjusiems iš anksto Lietuvos Istorijos kaina dabar yra \$6.00.

P A T R I A
St. Johns Pl.
Stamford, Conn.

Atkelta dailės paroda Amerikoje turėjo uždavinį — išpopuliarinti Lietuvos vardą ir parodyti visiems lietuvių tautos dvasinį gajumą. Ir ji, man rodos, tą uždavinį gerai atliko. Tuo būdu Dailės Paroda buvo lyg ir ambasadorium Lietuvos laisvės byloje.

Ko verti užmetimai ir priekaištai?

Mano giliu įsitikinimu, Dailės Parodos globėjams daromi priekaištai yra labai nerimti. Jie parodą atvežė ir rodo tokią, kokią mes ten Vokietijoje suorganizavome. Kaip, kur ir kas ją naudoja politikos tikslams — tą gali pasakyti tik pašvęstieji politikai... Aš niekur neuztikau jokių pėdsakų, kurie rodytų, jog Dailės Paroda buvo ar yra naudojama sroviniams tikslams. Kiek man žinoma, priekaištai Dailės Parodai eina iš labai siauros, egoistinių šaltinių.

Reikia džiaugtis, kad Amerikos Lietuvių Tarybai atsiskius nuo parodos globėjimo naštos, atsirado iniciatyvos iš kitų žmonių, kurie nesigailėjo nei energijos, nei materialinių aukų parodai atgabenti ir ją pavezioti po didesnes lietuvių kolonijas. Toji iniciatyvą turi būti ne tik su dėkingumu sveikinama, bet ir tulkinama. Parodos ekspozicijai jau visos tautos turtas ir, kaip toks, jis yra nuimtas nuo srovinės politikos laktų.

Koks išpuolis iš Dailės Parodos Chicagoje?

Man neteko matyti šios parodos nei New Yorke, nei Waterbury. Todėl negaliu daryti paliginimų. Turint galvoj didelius sunkumus gauti tinkamą patalpą Lietuvių Dailės Parodai, jos išstatymas Chicago istoriniame

SLA PROBLEMOS

Ar čia kartais nereikėtų gėdos stulpo?

Jeigu kas dar tebeturite 45-to SLA seimo, įvykusio Bostone, vadovybės apyskaitų knygą, tai jos 109 puslapyje rasite, kad Moksleivių Fondo balansas 1948 metų sausio 1 d. \$3,830,73. O 30 d. buvo suteikta paskola vieatsivertę šių metų seimui duotas apyskaitas 87-me puslapyje rasite 1950 metų sausio 1 d. balansą, kuris irgi yra nei vienu centeliu nei didesnis, nei mažesnis už prieš dvejus metus parodytąjį.

Vadinasi, SLA turi tiek pinigų specialiaime fonde, skirtame padėti nepasiturintiems, bet gabiems lietuviams jaunuoliams mokslus išieiti.

Kiek tame fonde iš viso kada buvo pinigų ir kodėl jų tiek liko, nei viename pranešime nebekalbama, kadangi tai jau istorijos dalykas.

Taip pat tik daugelį seimų lankė seni SLA veikėjai gali atsiminti, kiek jau metų tas balansas stovi nepajudintas. Kitaip sakant, kiek metų SLA Moksleiviuose yra tikrai sveikintinas. Parodai skirtos dvi salės, nors ir labai gražios, vis dėlto nepakankamai erdvi. Tapybai skirtoje salėje paveikslai yra per daug suglaudinti. Būtų blogai, jei paveikslų dalis, likusi sandėlyje, galėtų būti parodyti kitoje ekspozatų pamainoje.

Savaime suprantama, kad dėl patalpų ankštumo nukentėjo ir tautodailės skyrius. Šiaip bendras parodos sutvarkymas, ekspozatų parinkimas ir jų išdėstymas yra atliktas labai rūpestingai ir skoningai.

Ką reikėtų toliau daryti su Dailės Paroda?

Kiek žinau, parodos vežiojimas po kolonijas globėjų finansinės naštos nelengvina. Vienas žmogus negali visą laiką aukotis. Gal ja galėtų toliau rūpintis Kultūros Fondai... gal Amerikos Lietuvių Taryba, gal išsilikę Lietuvos valdžios atstovai? Nieko nebūtų lengviau, kaip ją likviduoti. Bet kartą likvidavus, jei kada reikėtų vėl surinkti, tai jau būtų beveik neįmanoma. Negi Amerikoj tėra tik vienas lietuvis, kuris galėjo pasiaukoti lietuvių kultūros garsinimui? Man rodos, kad visiems vienin-gai susiglaudus būtų galima surasti tinkamą atsakymą, ką toliau daryti su Dailės Paroda!

vių Fonde guli beveik 4,000 dolerių užšaldyti ir paskirtam tikslui nenaudojami. Tiesa, šių metų pranešime 89-me puslapyje randame, kad 1948 metų birželio m. 30 d. buvo suteikta paskola vienam studentui — 300 dolerių, o 1949 metų gruodžio 31 d. — kitam 200 dolerių. Per tą patį laiką iš vieno senesnio skolininko yra gauta gražinamos skolos 30 dolerių (vienintelis skolininkas, kuris kas dveji metai grąžina po 30 dolerių!). Taigi atrodo, kad 1950 metų sausio 1 dieną šiame fonde turėjo likti 470 dolerių mažiau, negu buvo prieš dvejus metus. Bet apyskaita rodo, kad tebėra tiek pat... Kokia čia yra apyskaitos gudrybė, be paaiškinimų sunku atspėti.

Šiaip ar taip, bet jeigu yra fondas, skirtas tam tikram uždaviniui atlikti, ir jame, sako, yra pinigų net arti 4,000 dolerių, tai kaip gi galima paaiškinti jų užšaldymą ir nenaudojimą, kam paskirta. Tai primena tuos garsiusios Korėjos ginklavimui paskirtus milijonus, iš kurių administracija tesiteikė išiešti tik 200 dolerių... Argi jau nebeturime paramos reikalingų studentų? Ar fondo pinigų laikymas banke jau yra pakankamas SLA veikimas švietimo srityje?

Bet ne čia yra didžioji bėda su tuo Moksleivių Fondu. Daug blogiau yra su tais pinigais, kurie jau buvo panaudoti paskirtam tikslui. Ir kadangi taip yra, tai SLA vadovybė gal ir mano, kad geriau pinigų niekam neišduoti, nes išduoti jie atrodo dar prasciau, negu banke laikomi... Jeigu būtų kuri nors iš tų priežasčių skola negrąžinti, tai reikėtų kiekvieną atvejį apsvastyti ir tas skolas nubraukti. Kam gi tada jos be reikalo tik balansą išpučia. Ypač, kad valdžios istaigos vis vien šitų skolų į susivienijimo turtą neįskaityt.

Bet Baltimorės seimo metu teko girdėti arti prie centro esančius dalyvius kalbant, kad tarp jų 33-jų skolininkų esą gydytojų, advokatų ir kitokių, kurie mokslą jau seniai baigę, puikiai verčiasi savo profesijose, udirba geras pinigus, turi nuosavybes, apie lietuvių visuomeninį veikimą... nei girdėti nenori ir apie skolą lietuvių visuomenei irgi nei užsiminti neprisileidžia.

Žodžiu sakant, kalbama, kad visi ar ne visi, bet bent dalis tų 33-jų pasinaudojo mažesne ar didesne lietuvių visuomenės pagalba, atstojto ne tik ant kojų, bet ir ant aukštų kulnų, o dabar lietuvių visuomenė tepapučia jiems į nosį!

Ar tai tiesa? Atsakyti į tai gali tik SLA vadovybė, kurios rankose yra tų skolininkų sąrašai.

Seime buvo puse lūpų prastarta, kad skolininkų pavardės neskelbiamos. Kažkas pabandė dar klausti, kodėl gi neskelbiamos, bet atsakymas kažkur "nuslydo" į šalį, duodant suprasti, kad neskelbiama ir gana, ir nėra čia ko (Perkelta į 3-čią pusl.)

V E L N I A S

Vytautas - Jonas Narbutas

(Pabaiga)

Aš sirgau ilgai. Biauri tai buvo ligą. Kruvinas vienuolio veidas ir iš liūno kyšančios rankos su kryžium nuolatos vaidenosi. Neapsakomos baimės apimtas aš vis stengdavau nugramzdinti jas gilyn, bet rankos, tarsi sraigės akys, vis išnirdavo.

Bet labiausiai mane jaudino ir pykino žmonos verkšlenimai. Aš tik dar labiau atkrisdavau ligon, kai, valandėlei atgavęs sąmonę, išsivysdavau į prie mano lovos apsiašarojusią, ant kelių maldoje paskendusią, nes aš puikiai žinojau, kad ne dėl mano sveikatos ji sielojasi: mano l a v o n a s jau kėlė rūpestį.

Kartais, kai aš linksmesnėmis akimis žiūrėdavau į už lango skraidančius paskutinius rudens paukščius, ji švelniai glostydavo mano plaukus (jos vienas meilus žvilgsnis ištirpindavo mano didžiausią neapykantą jai) ir kalbėdavo maždaug panašiai:

— Brangusai, kodėl tu gręži savo

sielą nuo Dievo?

Tik tie keli žodžiai, ir josios švelni ranka man virsdavo tokia klatinga ir šlykšti, kad aš su didžiausiu pasibaurėjimu stumdavau ją nuo savęs, nes aš puikiai žinojau — visi jos meilėkavimai tai nebuvo žmonos meilė vyrui, o tik vienuolių priemonė atsiekti jų tikslui.

Kai tik pasveikau, uždraudžiau dvasiškiams lankyti mano dvare. Būčiau net žmonai uždraudęs lankytis bažnyčioje, bet, kai po pirmų mano rūščių žodžių, ji, liūdnei į mane pažvelgusi, ištardavo "mielasai", aš nebeturėdavau drąsos tai padaryti.

"Mielasai!"... O, jeigu ji būtų mane mylėjusi, visiškai kitaip būtų atrodęs mano gyvenimas! Bet aš ją vis tebemylējau. Galbūt, kad joje buvo sudėtos visos mano jaunystės svajos ir aistrų viltys, galbūt, kad aš dar tikėjaisi, jog vieną kartą dar ji taps tikrai mane mylinčia žmona. — — —

Kartą ir aš pats nuėjau į bažnyčią.

Nes jaučiau, kad dar turiu Jam būtinai ką pasakyti. Tiesa, Jis buvo visur, bet aš nuėjau tiesiai į Jo padangtę. Tai buvo vieną vakarą. Bažnyčia buvo visiškai tuščia. Aš priėjau prie pat altoriaus ir stovėjau, netardamas nė žodžio. Žinojau, Jis turėjo ir taip mane suprasti, nors tylėjau ne dėl to. Aš tik norėjau pajusti koks mažas ir silpnas tasai Dievas buvo prieš mane.

— Viešpatie, — tariau galų gale, — aš sutinku, kad Tu esi, nors ne todėl aš atėjau čia pas Tave, kad Tau tai pasakytčiau. Tu vienas žinai, kaip mano siela degė troškimu tarnauti vien tik Tau ir kiek maldų ant Tavo aukuro sudėjo mano nekalta vaikiška širdis. Bet ne jau aš esu kaltas, kad tu mane į žemę J u d u, o ne J o n u siuntei, ko mano siela taip troško. Ir jei aš sutiksiu Tave v e l i a u, kai Tavo rankos mostas perskirs žmones į kairę ir į dešinę, aš praeisiu pro Tave ramus. Net paniekindamas Tave. Nes tai bus Tavo kūrinys, Tavo išikūnijęs n o r a s. Tadėl aš nejauciu nė mažiausio sąžinės graužimo dėl vienuolio mirties. Nes taip t u r e j o įvykti, tą Tu ir pats žinai, nes juk tai ir buvo T a v o n o r a s. — — —

Aš aiškiai pastebėjau, Eleonoros sveikata regimai blogėjo ir blogėjo. Jos veidai balo. Net akys neteko ankstyves-

niojo grožio. Blankus liūdesys buvo jas apgaubęs.

Ji laukė kūdikio. Tas laukimas stiprino jos jėgas, o kai aš primindavau jai netolimą motinystę, ji nusišypsodavo. Kokia laiminga tai būdavo šypsena! Rodės, kažką nepaprastą ji nešiojo savo įsčiuje.

Ji ruošėsi jau iš anksto. Susirūpinus peržiūrėdavau šimtus kartų kasdien įvairiausius kūdikio drabužėlius, ar stovėdavo užsisvajojusi ištisas valandas prie tuščio, šilkaus kvepiančio lopšelio.

Tasai josios laukimas neramino mane. Aš galvodavau apie įpėdinį, kuris tikrai mylėtų tėvą. Ta mintis darydavo mane laimingą. — — —

Kūdikis gimė ligotas. Biau-rūs raup-sai jį dar įsčiuje buvo išbėrę. Jis buvo net aklas. Iš viso, jis sukėlė man tik pasišlykštėjimą. "Tai toksai turi būti mano įpėdinis?" — klausiau pats save, ir mane suėmė pyktis.

— Aš sudėjau į tave visas viltis, meilę, o tu man vien tik nusivylimą atnešei. Net kūdikio nenori man dovanoti tavo manęs nemylintis kūnas... Pasiimk jį atgal!

Ir trenkiau kūdikį į grindis. Eleonora pašoko iš lovos. Jos veidai buvo išbalę, o akys įdubusios. Tik dabar

pastebėjau, kokia ji man šlykšti ir svetima buvo. Tyliai vaitodama ji apkabino merdėjančią kūdikį.

— Tu nužudei vienuolį, nužudei mano kūdikį, nužudei ir mane...

Toliau rankraštis buvo tokia nervinga rašysena parašytas, kad raibuliojančios žvakės šviesoje jokių būdų negalėjau jo paskaityti. Išsitraukiau iš kišenės pieštuką ir pabraukiau sąsiuvinę tą vietą, kad galėčiau perskaityti, ar jis nužudė savo žmoną, ar ji pati mirė, nes toliau sekė:

... po kūdikio ir Eleonoros laidotuvių aš išvykau į miestą, kad vėl pažinčiau, ką reikšmia moterys, mokančios gyventi ir mylėti...

Rankraštis toliau darėsi visiškai nebeįskaitomas: raidės buvo per daug padrikę, o žodžiai neužbaigti. — — —

— Oi, oi, oi...

Ar tai aš rankrašty perskaičiau, ar iš tiesų kažkas dejavo? Dejonė buvo tokia reali, kad nė abejoti negalėjau — taip gali tik g y v a būtybė dejuoti.

Ir dar kartą dejonė. Ir dar... Dabar aiškiai supratau — dejonė kilo iš už mano užnugario. Kai pilnas

Jau turime LIETUVOS ISTORIJA

Neseniai gavome vieno skaitytojo paklausimą — girdi, jis esąs užsiprenumeravęs Lietuvos Istoriją, kur ji dingusi, kad niekaip negalys sulaukti. Kaip tik tas pats laiškininkas tą pačią dieną įteikė mums ir knygą. Pasirodė, kad tai yra ta laukiamoji Lietuvos Istorija. Manom, kad ją bus jau gavęs ir tas susirūpinęs prenumeratorius. Tai turėjo būti tinkamiausias atsakymas į jo pasiteiravimą.

Lietuvos Istorija. Tai nepaprastai reikalinga knyga. Ypač dabar, kada esame atskirti nuo tėvynės ir kada mums taip reikia daug ką pasakyti kitiems apie Lietuvą, dažnas labai pasigedo tos knygos, nepamainomo šaltinio informacijoms patikrinti.

Tad galima drąsiai sakyti, kad "Patria" leidykla, išleidusi naują Lietuvos Istorijos laidą, atliko neįkainojamą patarnavimą lietuviams, o prisimenant, kokiose aplinkybėse tai buvo padaryta, reikia dar pridurti, kad ji tuo pačiu metu atliko ir herojišką žygį.

Ši pastaroji mintis pasisūlo tuo, kai tik pamatai išvirstinę knygos išvaizdą. Apdarai ir ypač dail. V. K. Jonyno pieštas aplankas sudaro ištaigingai išleistos knygos įspūdį. Knyga atrodo gerai, negu jos pirmoji laida, išleista nepriklausomai Lietuvoje, švietimo ministerijos lėšomis. Ar gi tai nėra herojiškumo liudijimas?

Pats knygos turinys nuo pirmosios laidos nesiskiria nei viena raide, nei vienu ženklu: visas tekstas ne iš naujo rinktas, o perspausdintas fotografiniu būdu. Skiriasi tik popierio kokybė, popierio spalva ir daugeliu atvejų iliustracijų ryškumas. Bet ir iliustracijos išėjusios, palyginti, gana gerai — negalėjo gi jos gerai išeiti, negu buvo senosios knygoje, iš kurios jos buvo perfotografuotos!

Mums atrodo, kad ir tiems, kurie šios knygos iš anksto neužsisakė ir dabar jos dar neturi, praverstų susipažinti su aplinkybėmis, kuriose ši knyga atsirado.

Tadėl pakartosime čia kai kurias vietas iš leidėjo žodžio, kuris knygos turinyje sudaro vienintelį skirtumą tarp pirmosios ir antrosios laidos.

Veikalas buvo pradėtas dar 1948 metais. Viskas būtų laimingai eję, bet tuo metu pats

svarbiausias uždavinys buvo kur nors gauti sveiką veikalo egzempliorių, kuriuo būtų galima pasinaudoti kaip originalu. Rinkimas iš naujo ir spausdinimas nuo rinkinio dėl gausybės iliustracijų, korektūros skaitymo automatiškai atpuolė. Taigi teliko vienas kelias — spausdinti ofsetu, t. y. veikalą perfotografuojant ir vėliau pervedus ant cinko plokščių. Tačiau pirmoji sąlyga yra turėti gerą egzempliorių, kuri galima būtų nufotografuoti. Leidykla tokio neturėjo, o asmenys, turintieji arba tylėjo arba griežtai atsisakė jį paskolinti. Taigi pradžioje teko naudotis iš gaisro išgelbėtu egzemplioriumi, kuris buvo visai apdegęs ir truko šimto puslapių.

Bet staigi bėpinigė užklupusi Vokietijos gyventojas tuoju metu valdymo reformos pataisė patį išeities tašką ir po ilgų prašymų pasisekė gauti vieną pakenčiamą egzempliorių, nors už jį teko sumokėti tokia suma, už kurią dabar galima įsigyti 20 naujų.

Darbas buvo sunkus, nes buvo surištas su visa eile kruopščių paruošiamųjų darbų, kurių būtų buvę galima išvengti turint gerą originalą. Po visos eilės perdirbinėjimų, pagaliau teko pasiekti tai, ką dabar skaitytojas mato.

Nepaprastai sunkiai sprendėsi finansiniai reikalai. Emigracijai padėjus ir švietimsligiams Vokietijoje kasdien mažėjant, vokiečiai įmonininkai atsisakė bet kokių daryti, jei iš anksto nebuvo įmokama atitinkama pinigų suma. Kadangi šiam reikalui numatyti pinigai tuo metu buvo platintojų rankose, o šiems pradėjus delsti atsiskaitymą, leidykla turėjo darbą sustabdyti. Delsimui pavirtus nesąžiningumu ir tik 5% skolininkų teatsiskaitė, teko ieškoti išeities, kad reikalo nenumarinti. Buvo apsišauta prie prenumeratorių rinkimo. Tačiau ir čia teko vėl susidurti su tais pačiais bendradarbiais — platintojais, kurie, būdami skolingi leidyklai, vengė ryšio ir prenumeratorius rinkimas nedavė nei 50% laukty rezultatų. Mažosios stovyklose, kur buvo sąžiningi platintojai, prenumeratorius buvo surinkta žymiai daugiau, negu didelėse. Ypač stropumu ir sąžiningumu pasižymėjo Vl. Petrauskas — Diepholz, P. Prišcepionka — Muenchen,

P. Moncevičius — Ingolstadt, J. Strazdas — Biberach. Nuosirdaus suminėjimo verti Didžiojoje Britanijoje gyvenantieji tautiečiai, greičiausiai reagavę į paskelbtą prenumeratorius rinkimo vėjų ir daugiausia užsisakę kaip bet kuriame kitame pasaulio kontinente.

Darbas buvo vėl atnaujintas ir palengva tęsiamas, nors iš anksto buvo aišku, kad neilgai tebus galima dirbti. Tada buvo kreipiamasi į lietuviškas įstaigas ir organizacijas, iš karto tik į Vokietijoje esančias, o vėliau ir užsieny. Tačiau jau nekalbant apie sąmoningą laiko gaišinimą tylių formoje, atsakymai, jei jie iš viso buvo gauti, buvo neigiami, lakoniški, o kai kurios ėmėsi šantažo, nukreipto prieš asmenis.

Pagaliau emigracija palietė ir pačią leidyklą. Vos ne vienu laiku išvyko trys artimiausi ir nuosirdžiausi leidyklos bendradarbiai. Prie viso to prisidėjo vie-nuoliktasis iš eilės priverstinis patalpų pakeitimas, skolos už jau išleistus ir neišparduotus leidinius ir atrodė, kad veikalo užbaigimas turės būti atidėtas nežinomam laikui.

Tačiau leidyklos bendradarbiai V. Mazoliauskas ir J. Rutkauskas, vos tik įkėlė koją naušiai tėvynėn, žinodami tikrąją dėtį, susirūpino ir pradėjo ieškoti išeities. Po didelių pastangų jiems pasisekė sutikti tautietį, šviesų ir susipratusį Amerikos lietuvių Juozą Klukenskį, gyvenantį Stamford, Conn., labai palankų lietuviškos spaudos reikalams, nepriklausomais laikais 3 kartus buvusį Lietuvoje ir ten savo lėšomis 1933 metais pastatęs mokyklą, kuris nedvejodamas, savo išgali ribose, sutiko leidyklai suteikti \$1,000 paskolą.

Veikalo užbaigimas vis dar buvo už horizonto, neskaitant, kad uždarbiai kilo ir tuo pačiu veikalo pagaminimą pabrangino apie 20%, o gautoji paskola buvo tik maža dalis dar trūkstamos sumos. Tačiau visai netikėtai reikalą išgelbėjo Mrs. Sarah Karl-Miller ir Mr. P. Karl, abu gyvenantieji Californijoje, suteikdami leidyklai, t. y., Lietuvos Istorijos išleidimui paskolą, atitinkančią 80% trūkstamos sumos. Šioji paskola buvo netikėtai ir staigus vandens užplūmis ant

leidyklos malūno, galutinai užtikrinęs veikalo išleidimą. Ypač suminėtinas reikalas, kad tiek pirmaisiais, tiek abu pastarieji rėmėjai, suteikdami paskolas, nereiškė laiko nei užstatų, nei žodinių ar raštinųjų pasižadėjimų apie paskolos grąžinimą.

Iš to paaiškinimo matome, kokių vargų teko pakelti leidyklai. Viena iš labiausiai apgailėtinų kliūčių — tai savotiškas egoistiškumas tų, kurie net turimo knygos egzemplioriaus nenorėjo tam reikalui paskolinti ar net atiduoti už būsimą naują. Dar liūdnėsni reiškinys — nesąžiningumas tų, kurie neva stoji į talką, rinko prenumeratorius, bet paltalkininkavo tik sau, tai yra, pareigas paliko leidyklai, o pinigų sau. Tai yra be galo skaudus reiškinys, nors gal ir ne per daug nuostabus reiškinys šiame noma-diskame gyvenime, kada žmonės šiandien čia, rytą jau nežinia kuriam pasaulio krašte...

Bet užtat yra ir šviesių pusų. Šviesiausia iš jų — tai didelė kelių amerikiečių lietuvių pagalba šiam darbui, kurios beveik visos dėka Lietuvos Istorijos vis dėlto susilaukėm.

Išleista Lietuvos Istorijos ne 5,000, kaip buvo norėta, bet tik 2,500. Didžioji dalis priklauso užsisakiusiems iš anksto. Ne užsisakiusiems lieka nelabai daug. Ne užsisakiusiems kaina nustatyta — šeši doleriai. Kai pamatai knygą, tai turi sutikti, jog tai nėra per daug, kadangi tokio dydžio ir taip gražiai išleistos angliškų knygos irgi apie tiek kaštuoja, o jų juk išleidžiama ne pora tūkstančių, bet dešimtys ir šimtai tūkstančių.

Prenumeratoriams leidėjai nurodo, kad prenumeratoriai knygą gauna 20% pigiau, negu kaskas jos išleidimas, kadangi iš anksto numatytos kainos žymiai padidėjo. Tačiau leidėjai nereikalauja jokių priemonių, tik kreipiasi į jų gerą valią — jei kas gali, gal pasiųstų nors mažą kompensaciją už tokią gražią ir tikrai to užstarnaujančią knygą, kurios vertė dabar nuosirdžiam lietuviui tikrai didesnė už pinigą.

Patria leidyklos adresas Amerikoje yra toks: Patria, 45 St. Johns Pl., Stamford, Conn. Tuo adresu gali kreiptis ir neužsisakiusieji, ir jie dar galės gauti Lietuvos Istoriją už 6 dolerius.

SLA PROBLEMAS

(Atkelta iš 2-ro pusl.)

daug apie tai kalbėti. Konstitucija neleidžia, ar kuris galas?

Bet iš tikrųjų, kodėl gi neskelbiama? Kokios gi tai rūšies paslaptis? Kodėl buvo galima paskelbti pavardes tų dviejų, kuriems dabar duotos naujos paskolos? Kodėl galima paskelbti pavardę to skolininko, kuris skolą moka? Juk paskola iš viešos organizacijos yra viešas dalykas ir tai nėra kokia nors gėda. Gėda yra jos nedėkingu būdu negrąžinti. Tai jau visuomeninis nusikaltimas, kurio SLA vadovybė jokių būdu neprivalėtų slėpti, jei nenori būti palaikyto to nusikaltimo bendrininke.

Jei skola nemokama tik dėl nenoro atsilyginti, tai tokius visuomenės skolininkus, jei jau ne per visus laikraščius, tai bent per oficialiusius pranešimus organizacijos atstovams kaip tik reikia skelbti, tiesiog statyti tokius prie gėdos stulpus — gal bent tai pagelbės. Taip pat nematyti iš pranešimų, ar vadovybė bandė imtis kokių nors teisinių priemonių, kad skolos būtų atgautos.

O atgauti jas yra svarbu. Tada moksleivių fondas turėtų vėl apie 12,000 dolerių. Jau būtų galima vėl paremti gražų būrelį studijuojančių jaunuolių.

Dabar to fondo veikimas miręs. Trečdalis pinigų guli nenau-dojami banke, du trečdaliai pas skolininkus, kurie kaž kodėl paliekami ramybėje, lyg tai būtų buvusi jiems ne paskola, o dovana. Ar taip esant, galima didžiuotis, kad SLA vis dar remia mokslus einantį lietuvių jaunimą?

V. R.

SVARBU ŽINOTI TIEMS, KURIE TURI Vokietijos giminių klaipėdiškių arba repatriantų

Vokiečių kilmės Lietuvos piliečių repatriacija pagal vokiečių - rusų komisijos patvarkymą įtepradėjo 1941 metais sausio mėn., t. y., Lietuvą rusams jau okupavus. Kituose kraštuose: Estijoje ir Latvijoje ta tvarka jau buvo įvykdyta 1939—40 metais. Iš viso iš Lietuvos repatriavo apie 56,000. Dalinai grynai lietuviškos kilmės šeimoms, taip pat mišrioms, buvo suteikta vokiečių pilietybė.

Tos rūšies repatriantams (piliiečiams) prilaikant IRO konstitucijos, įvažiavimas į JAV yra suvaržytas. Dauguma iš jų turi DP statusą ir bando emigruoti.

Ryšium su naujai priimtu JAV įstatymu, tie asmenys galės vykti į JAV kaip Volksdeutsche. Tokių numatoma įleisti iš Čekoslovakijos, Estijos, Vengrijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Rumunijos ir Jugoslavijos. Taip pat iš tų sričių, kurios yra tų kraštų

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave. Chicago 36, Ill.

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicago miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio
Chicago miestui ir Kanadai — W. Stuoigis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTĮ, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UZJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

baimės įtempiu visas jėgas, dar daugiau išsigandau: lovoje būtinai turėjo k a ž k a s gulėti. Ne, aš nieko nemačiau, net nedrįsau galvą pasukti, bet tuo nei kiek neabejojau: lova karts nuo karto sugirgždėdavo. Apie tai, k a s galėjo lovoje gulėti, nebeturėjau jėgų pagalvoti. Iš viso, tam nei laiko nebuvo, nes tas, kuris gulėjo, staiga pašoko iš lovos ir, nervingai pribėgęs prie stalo, atsistojo mano užnugarėje. O, kaip aš aiškiai jaučiau jo žvilgsnį, įsmeigtą į mane!

Tada... Tada tas, kuris stovėjo už manęs, a t s i s ė d o į kėdę, kurioje aš sėdėjau.

Mane išpylė karštas prakaitas. Klaičiomis akimis apsidairiau aplink. Židinyje ruseno ugnis. Bet tai man atrodė visai natūralu...

Pilnas įtūžimo, aš nūsviedžiau ranką po lovą ir pašokau nuo kėdės. Kampe, kuriame mėtėsi padrikos bonkos ir bokalas, radau vieną dar beveik pilną vyno. Tai manęs visiškai nestebino. Man tiesiog atrodė, kad n e g a l ė j a u nerasti to vyno. Ir vienu ypu jį išgėriau. Galva sukosi, o sieloje virė įtūžimas, kelksmas ir desperacija. Ap-svaigęs nuo vyno ar nuo tų visų pergyvenimų, aš svirdinėjau po kambarį, kol atsirėmiau į židinį ir pajutau, kad

staiga nudegiau ranką. Tada pribėgau prie lango, nuplėšiau lentas, užšokau ant palangės ir, klaičiai kvatodamas, žiūrėjau į nakties tamsą. Tik į apačią kažkodėl bijojau pažvelgti, nors akys savaime krypo kaip tik apačion. Vien tik tamsa. Kaip gili, nežvelgiama bedugnė. Bet pamažu kažkas pradėjo ryškėti. — — — O, Dieve! Pradžioje neaiškiai, vėliau kaskart vis aiškiau ir aiškiau formavosi iš tamsos dvi senos, kaulėtos rankos. Kaip gyvatės iš guolio, rangėsi aukštyn ir aukštyn. — — —

Iš baimės aš netekau sąmonės.

Kai atsipeikėjau, buvo dar naktis. Rami ir žvaigždėta. Kaip ir visos naktys po audros. Jaučiausi vis dar nepilnos sąmonės. Stengiausi atsiminti, kas su manim atsitiko. Bet vieną akimirką mano padėtis man priminė viską: aš buvau ligi juosmens įstrigęs į liūną ir jutau, kaip kiekvieną minutę grimzdau vis giliau ir giliau. Tarsi, mane kažkas už kojų būtų traukęs. Pilnas desperacijos, pradėjau šaukti pagalbos, blaškytis, bandydamas kaip nors išsigelbėti. Bet mano pastangos buvo veltui: kuo daugiau muisciausi, tuo smarkiau grimzdau. Vien tik sąmonės netekimas

išgelbėjo mane nuo išprotėjimo.

Kai vėl atsipeikėjau, buvau jau ligi pažastų įgrimzdes į liūną. Mano mintys blaškėsi nuo vieno dalyko prie kito, tik apie mirtį bijojau pagalvoti, nors ji buvo čia pat. — — —

Bet staiga baimė ir mintis apie mirtį mane apleido: mano kojos buvo atsirėmusios į kažką apvalų. Kad tai nebuvo kietos žemės sluogsnis ar koks akmuo, tuo aš nei kiek neabejojau, nors, kas tai galėjo būti, biau-rėjau si pagalvoti.

Aš nepasakosiu tau, brangioji Viktorija, kokia ilga man buvo ta naktis ir laukimas atvykstančio Vergilijaus. Kaip mažas vaikas verkiau tomis valandomis iš džiaugsmo, ir mano maldos į Dievą dar niekada nebuvo tokios karštos ir nuosirdžios, kaip tada.

Kai galų gale, atvykus Vergilijui, o kartu ir keletui vyrų, aš buvau ištrauktas iš liūno, išbučiavau juos visus ir bejėgis sudrbau ant žemės. Į tūkstančius mano klausimų, negavau nė vieno atsakymo, nes aš ir pats visko gerai nesupratau, kaip ir kodėl aš tame liūne buvau atsidūręs. Aš tik prisiminiau mano naktį skaitytą istoriją, ir man pasidarė įdomu, ar paslaptin-gasis bokšto gyventojas nužudė savo žmoną, Eleonorą, ar ji pati mirė, kas

man nebuvo paaiškėję beskaitant rankraštį.

Aš paprašiau kad mane vėl nuvestų į bokštą. Bet dabar jo durys buvo užremtos iš vidaus akmenimis (tai buvo mano darbas). Betgi po geros valandos įsiveržėme.

Kambarėlis buvo visiškai nepasikeitęs. Tik žvakė jau buvo visiškai sugedusi. Ir židiny seniai išblėšęs, nors aiškiai jaučiau, kad mano dešinė ranka nudegusi.

Rankraščio ant stalo nebuvo. Pažvelgiau po lovą — jis gulėjo tenai. Perimtas nesupranto nurodo, aš pamačiau jį ir... vos-vos nenustojau sąmonės: s a s i u v i n y s b u v o v i s i š k a i t u š č i a s. Tik vienoje vietoje buvo pieštuko brūkšnis. — — —

Kai mes grįžom atgal į miestą, ir kai aš, išvargintas visų pergyvenimų, atsiguliau į lovą, vis dar jaučiau — keistasis nerimas neapleido manęs. Tada aš paėmiau telefono triubelę ir paskambinau Vergilijui:

— Mielasai, būk toks geras, nupirk žvakę ir nuvežk ją į tą... praeitą bokštą. Taip pat ir mano padarytą brūkšnį sąsiuvinėje ištrink.

Tik tada sugrįžo ramybė į mano sielą.

MARGUMYNAI

Režisierius skirsto artistams roles ir praneša:

— Raganos rolę teks paskirti po niai direktorienei. Aš norėčiau, kad kuris nors iš vyrų apsiimtų nunešti jai tą rolę ir įteikti.

Tyla...

— Na, gerai, einam toliau. Didvyrio karžygio rolę skiriu ponui Diegai-čiui. Tamsta sutinki?

— Ačiū labai, mielai sutinku!

— Na, tai ir puiku! Tamstai teks nunešti rolę poniai direktorienei.

* * *

Mažoj užėjo svecias mato ant sienos kabantį užrašą: "Ici on parle français", t. y., čia kalbama prancūziškai. Svecias klausia šeimnininką:

— Kas gi čia pas jus moka prancūziškai?

— Prancūziškai? Iš kur čia gali kas mokėti! Kodėl?

— Betgi ant sienos štai parašyta, kad čia galima susikalbėti prancūziškai!

— Ar čia?! Ot sukčius! Nagi tas latras parduodamas užrašą sakė, kad tai yra "Dieve, laimink šiuos namus!"

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

KAIP LIETUVOJ BUVO KURIAMA ČEKA

Augustas Gailius
buv. Lietuvos kriminalinės policijos valdininkas

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Dėstydamas toliau savo pažiūras ir aiškindamas naujus darbo principus, Guzejevas šitaip kalbėjo:

— Todėl ir jūs nuo šios dienos dirbsite visai naujais principais: medžiosite agentus ir priversite juos viską išpasakoti. Jūs agentais turi virsti visais nusikalstamaisiais elementais, nes visi įskundinėja visus. Iš nusikaltėlių registracijos jūs išsirašykite kiekvieno jų nusikaltimus, adresų biure išsiaiškinkite jų gyvenamas vietas ir su taip parengta medžiaga ateisite pas mane. Aš viską patikrinsiu ir nurodysiu, kokius asmenis pradžia naudanga pasirinkti agentais. Taip pat kiekvienas tada asmeniškai gausite paskutinius nurodymus dėl atskirų agentų verbavimo būdų.

Toliau Guzejevas jau palietė ir agentų verbavimo būdus, pareiškdamas, kad "pirmiausia reikalinga geruoju su agentu turtis, o tik nesutarus, pavartoti kietesnes čekistines priemones".

— Geruoju tarantis, — švietė Guzejevas, — kreipkite dėmesį į agentūrinimo asmenų ypatybes, į jo polinkius, ypač silpnus, į jo dabartinę padėtį, į praeitį ir tt. Tačiau visiems galite nurodyti, kad tuo atveju, jei jie nenorės geruoju pasizadėti bendradarbiauti, juos, kaip pavojingus nusikaltėlius, be jokio pasigalėjimo ištremkite sunkiems darbams į Rusijos gilumą, kur jie ne poros metų neišgyvens. Jei nustatytu laiku agentūrinimas asmuo nesutiks pasirašyti pasizadėjimo, jį privalote į suminti ir laikyti daboklėje "ant duonos ir vandens" ir nuolatos vis atnaujinti pasiūlymą bendradarbiauti. Anksčiau ar vėliau duona ir vanduo, papildoma jūsų sugebėjimais, agentūrinamą asmenį atitinkamai nuteiks.

Šitaip nusakęs pačią agentūrinimo eigą, Guzejevas dėstė savo planus toliau:

— Sutikęs bendradarbiauti, kiekvienas agentas privalo savo ranka pasirašyti pasizadėjimo tekstą, kurio pavyzdį jūs gausite raštinėje, o atskirame lape savo biografiją. Jei suimtas agentas toliau atsisakinės pasirašyti pasizadėjimą, persiųskite jį į kalėjimą ir laikykite ten tol, kol pagaliau jam nusibos kalėjime sėdėti. Paskui ir iš tokio tipo turėsite mokėti viską taip išsunkti, kad jis pasakotų net ir apie tuos nusikaltimus, kuriuos jis susigundys pats vykdyti. Vienas jūsų agentas pranešinėjo apie kitus, o kiti apie jį ir jį pamatysite, kaip pačiu trumpiausiu laiku mums pasiseks likviduoti visus Lietuvoje veikiančius nusikaltėlius ir niekam nebus nuoro toliau nusikalsti. Atsiminkite, kad visi kriminaliniai agentai turi būti ipareigoti pranešinėti ir apie priešvalstybinius gaivalus. Šios rūšies pranešimus reikia surašyti atskiruose lapuose ir tučtuojau pristatyti man.

Šios naujos leitenanto Guzejevo instrukcijos visa darbą kriminaliniame skyriuje apvertė aukštyn kojom. Pradžioje kiekviena diena reikėjo pranešinėti Guzejevui, kiek kuris tarnautojas įsigijo agentų ir kaip vyksta kitų agentų verbavimo darbas. Vėliau buvo prieita prie taip vadinamų savaitinių žinių. Buvo parengti atitinkami blankai, kuriuose kiekvienas tarnautojas kas savaitę turėjo įrašyti, kiek jis turėjo agentų savaitės pradžioje, kiek užverbavo naujų per savaitę ir kiek numato užverbuoti ateinančią savaitę.

Tačiau senieji tarnautojai nuolat suklupdavo naujam darbui, kuris jiems buvo ne tik neįprastas, bet ir šlykštus. Būdinga, kad daugumas net ir užkietėjusių kriminalistų nusikaltėlių geruoju nesutikdavo virsti šnipais ir įdavinėti kitus savo draugus. Daugiausia jie pareiškėdavo, kad tai gali padaryti tik laisvu noru, be jokios prievartos ir pasizadėjimo. Suprantama, kad agentūrinamą asmenį tai sakydavo tik norėdami išsunkti. Dėl to numatytus agentūrinimo asmenis reikėjo gaudyti jų gyvenamose vietose, nakties glūdomoje brautis į jų butus, gaudinti jų šeimas, o juos pačius, nepadarus jokie naujo nusikaltimo, grūsti į kalėjimą. Kiekvienam suimtam Guzejevas išgaudavo prokuroro žydo Kaša sutikimą laikyti neribotą laiką kalėjime.

Viesiems seniesiems ir kai kuriems naujiems kriminalinio skyriaus tarnautojams lietuviams buvo aišku, kad, norėdami bent pakenčiamai atlikti reikalaujamą pareigą, jie turėtų virsti rafinuotais teroristais, kankinančiais nekaltus žmones. Todėl didžiausias troškimas ir buvo gauti "vilko bilietą". Tačiau bandymai pasiluosuoti baigdavosi sunkiuoju areštu.

— Jūs visi būsite išmesti, — kartą, supykęs už nesėkmingą agentų medžioklę, pareiškė Guzejevas grupei senųjų kriminalinės policijos tarnautojų, — bet tai bus padaryta tada, kai aš to panorėsiu, o dabar jūs turite dirbti taip, kaip dirba čekistai. Nuo šios dienos pristatysite į mano kabinetą visus tuos asmenis, kurie atsisakinės bendradarbiauti. Jūs pamatysite, kaip aš vienas priversiu juos pasirašyti pasizadėjimus.

Tarnautojai pildė Guzejevo įsakymą — atsisakančius tempė į jo kabinetą. Guzejevas atstoją auką pasilikdavo kabinete pas save po keletą ir net po keliolika valandų. Nuostabu — didelė atvestųjų dauguma, pabuvusi Guzejevo kabinete, iš tikrųjų pasirašydavo pasizadėjimus bendradarbiauti. Kokiu būdu jis to pasiekdavo, senesniems tarnautojams neteko patirti. Taip pasilaptingai veikdamas, čekistas Guzejevas per trumpą laiką įsigijo iki 100 agentų. Tačiau, ar jie savo pasizadėjimus pildė, to niekas nežino...

Kiekvienam užverbuotam agentui turėjo būti sudaryta atskira jo asmens byla, kurios pradžioje būdavo įsiuvasas jo pasizadėjimas bendradarbiauti, jo biografija ir visos žinios apie jo padarytus nusikaltimus. Po to, į tą pačią bylą turėjo būti siuvasi visi jo pranešimai, pasirašyti slaptyvardė. Tų pranešimų nuorašai, patvirtinti agentūros vedančio tarnautojo, būdavo atiduodami viršininkui, kad jis tam pranešimui duotų reikalingą eigą: pradėti bylą, sekti pranešime nurodytus asmenis, atlikti reikalingus areštus ir tt.

Kriminalinio skyriaus tarnautojai, nuolat medžiodami naujų agentų, tuo pačiu laiku turėjo susitikinėti su jau užverbuotais agentais, priiminėti jų pranešimus, daryti tų pranešimų nuorašus ir vertimus į rusų kalbą, perdavinėti juos viršininkui, o paskui atsiimti su atitinkamomis rezolucijomis ir jas įvykdyti. Visa tai reikėdavo atlikti daugiausia nakties metu, o naktys tikdavo agentūrinamiems asmenims terorizuoti. Todėl visas darbas daugiausia tik nakties metu ir buvo atliekamas. Oficialiai jis prasidėdavo 10 valandą rytą ir baigdavosi kitos dienos 2 valandą rytą, su trumpa pertrauka pietums. Tačiau labai dažnai reikėdavo dirbti nuo vienos dienos 10 valandos iki kitos dienos irgi 10 valandos, tai yra, išties parą be poilsio.

Kaip buvo verbuojami agentai
Pradėdamas agentūrinimo NKVD teroro apžvalgą Lietuvoje, pirmiausia paliečiau man geriausiai žinomą instituciją — NKVD Darbininkų ir valstiečių Milicijos Valdybos kriminalinį skyrių, kuriame pačiam teko keli mėnesius dirbti ir kuriame visas darbas buvo atliekamas vadovaujantis pagrindiniais čekistų veiklos principais. Neklystant galima sakyti, kad NKVD kriminalinio skyriaus darbas bent pradžioje visais atžvilgiais buvo panašus į čekistų darbą. Vieni iš jų persekiojo kriminalinius nusikaltėlius, taigi tik aprėžtą gyventojų dalį, o kiti — naujieji čekistai — tą patį darė su visais lietuviams. Be to, kriminalinio skyriaus tarnautojai, greta savo tiesioginių pareigų, turėjo atlikti ir netiesioginių darbų — rinkti žinias apie vadinamąsias politinius nusikaltimus. Ir šiam darbu buvo teikiama didelė reikšmė. Veiklos principų tapatumą įrodo ir tas faktas, kad tiek Milicijos valdybos viršininkas Aldgolas, tiek ir kriminalinio skyriaus viršininkas Guzejevas buvo NKVD šefo Gladkovo pavaldiniai. Kaip ir visose kitose srityse, taip ir čia, šie okupantai oficialiai slėpėsi už lietuvių nugarų: Gladkovą dengė Guzevičius, kaip vadaus reikalą laudies komisaras, Aldgolą — Petryla, kaip Milicijos valdybos viršininkas, o Guzejevą — Vitulskis, kaip kriminalinio skyriaus viršininkas. Okupantai vadinosi tik jų pavaduotojais, bet faktiškai patys viską lėmė ir viskam vadovavo.

Todėl ir tie nurodymai, kuriuos Guzejevas buvo perdavęs kriminalinio skyriaus tarnautojams, buvo tik kiek pakoreguota kopija tų nurodymų, kuriuos Gladkovas įvairiais atvejais perduodavo savo pavaldiniams — čekistams.

Iš pacituotų Guzejevo nurodymų aiškėja ir tie būdai, kuriais NKVD versdavo asmenis pasidaryti čekistų agentais. Pasirodo, kad agentus verbuojant su priemonėmis visai nebuvo skaitomasi. Kiekvienas čekistas, norėdamas įtikti savo viršininkui ir sėkmingai, anot jų, dirbti čekistini darbe, privalėjo visą savo veiklą grįsti vien tik agentais ir iš jų gaunami pranešimai. Vyrauja įsitikinimas, kad NKVD institucijos nesigaliojo pinigų, kuriais ir privilegijomis agentus. Tačiau šis įsitikinimas yra klaidingas. Pinigais, tai yra papirkimu, kaip pagrindu, ypač mažai buvo naudotasi Lietuvoje. Rusiškas rublis čia nelabai buvo vertinamas. Net ir kriminaliniai nusikaltėliai, kuriems pinigai yra viskas ir kurie, kaip daugeliui atrodo, už pinigus ir tėvą motiną parduotų, pinigais nesiduodavo šuiliojami. Iš savo ir iš savo bendradarbių praktikos žinau, kad šiuo būdu pavyko tik vieną kitą kriminalinį nusikaltėlį privilioti agentauti. Pinigas būdavo naudojamas tik tam tikrais atvejais, būtent tada, kai agentui vietoje atlyginimo čekistai suteikdavo pinigų tarnybą. Apie tai teks vėliau užsiminti. Agentams verbuoti tačiau buvo pakankamas kiekis kitų būdų, kurie glaudžiai siejasi su fizinio toro, suėmimais, klasta, provokacijomis ir tam tikru tariamų nusikaltimų anuliavimu.

(Bus daugiau)

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.
Gaunama DIRVOJE.

Kaina 75 c.

Best Wishes to Our Friends and Patrons

C. L. BRYANT CORP.

Mfg. of Gas and Oil Furnaces

4610 St. Clair Ave.

EN 1-2552

Greetings and Best Wishes to Our Patrons and Friends

NEW DREMAN.
RUG and DRY CLEANING CO.

6612 Pennsylvania Ave. Phone: UT 1-5900
CALL and DELIVERY SERVICE
Carpet and Furniture Cleaning our Specialty

LIETUVIAI AMERIKOJE

WATERBURY CONN

DAR VIENĄ KARTĄ I LAUKUS!

Vasaros sezonas baigiasi, vasaros veikla irgi baigiasi. Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos vietinis skyrius rengia pasakutinį šios vasaros pikniką, kuris įvyks rugsėjo 17 dieną, Linden Parke, Union City, Conn. Pradžią 12:00 val. dieną.

Šis piknikas, tikima, bus įspūdingiausias, nes jo programa bus įvairinė. Jame dalyvaus naujakurių jaunimo choras iš Worcesterio, Mass. Dar nėra metų, kai įsisteigė šis jaunimo choras, o jis ne tik dalyvių skaičiumi paaugo, bet ir savo meniniu lygiu yra žymiai patobulėjęs ir jau garbingai atstovauja lietuvių garbės meną.

Kalbės kandidatas Sen. Joseph E. Talbot, Kongr. James T. Patterson, Miesto majoras Raymond E. Snyder ir kiti.

3:00 val. po pietų bus specialioji programa, kurią atliks liuanistikos kursų mokiniai.

KAS TURĖTŲ

J. Basanavičiaus "Lietuviškos pasakos" I, II, III, IV, tomas ir "Iš Vėlių bei Vėlinių gyvenimo" I ir II tomas, maloniai prašyčiau atsileipti. Tos knygos reikalingos mano darbui. Dėl atlyginimo susitartumėm.

Juozas Balčiūnas,
5317 So. Maryland Ave.,
Chicago 15, Ill.

DAYTON, OHIO

MIRĖ DU LIETUVIAI

Rugsėjo 8 dieną mirė Stasys Kavaliauskas, 68 metų. Liko žmona ir sesuo. Vėlonis buvo atvykęs į Daytoną prieš 35 metus iš Grand Rapids, Mich. Čia turėjo nuosavą batų taisymo įmonę. Kilęs iš Jonišio valsčiaus, šiaulių pskr.

Tą pačią dieną po automobilio patekęs žuvo Vladas Makštutis, 59 metų. Gyveno karių veteranų namuose. Iš kur jis į Daytoną atvyko, neteko patirti, kadangi vietiniams lietuviams jis buvo kaip ir nežinomas.

SVEČIAI IŠ KITUR

Mirus Stasiui Kavaliauskui, į jo laidotuves buvo atvykęsi jo sesuo Kazimiera Bakutienė iš Wisconsin. Ji jau palaikydavo Amerikoj keturis savo brolius.

Buvę Daytoniečiai, Pranė ir Jonas Stankai buvo atvykę iš Detroit, Mich. Čia Stankienė lankė savo tėvų ir brolių kapus, taip pat viešėjo pas savo seną bičiulę Vaičiuvienę. Stankus Detroitė jau 30 metų dirba Fordo fabrike. Jie yra Dirvos skaitytojai.

J. A. U.

CHICAGO, ILL.

Roseland

KNYGŲ LENTYNA

K. Bružas, susitaręs su J. Aleksa, erdvioje J. Aleksos užkandinėje, 108 St. ir Michigan Ave. kampas, pačiame lietuvių kolonijos centre, atidarė Knygų Lentyną.

J. Aleksos užkandinėje šalia amerikinių laikraščių ir lietuviškų dienraščių dabar galima nusipirkti ir įvairių naujų išleistų, lietuviškų knygų.

Knygų Lentyna su lietuviškomis knygomis lietuviams atena beveik į jų namus. Niekam neteks dėl knygų užsakymų rūpintis. Kiekvienas eidamas pro šalį, nesugaišdamas laiko, galės įsigyti kiekvieną naują išleistą lietuvišką knygą.

K. B.

PITTSBURGH

DVIDESIMTS METŲ TAUTINIO IR KULTURINIO DARBO

Jau 20 metų, kaip Pittsburghėje veikia Lietuvių Radio Programa, girdima kiekvieną sekmadienį. Jai vadovauja žinomas lietuviškųjų organizacijų veikėjas, SLA vicepirmininkas Povilas Dargis. Ši programa visada aktyviai prisidėjo prie kiekvieno lietuviško darbo, skelbdama radijo bangomis lietuvių tautinį bei kultūrinį veikimą. Ji daug yra prisidėjusi ir prie Pittsburghiečių dalyvavimo Lietuvoje išlaisvinimo kovoje. Vietos visuomenė šios programos nuolat klausosi ir ją remia.

NEGAILESTINGUMAS

Waterburyje darbų žymiai padaugėjo, bedarbių, kaip buvo prieš metus, nematyti. Bet yra didelis vargas su butais, ypatinai šeimoms su mažais vaikais. Nežinau, ar visur taip yra, ar tik čia Waterburyje, kad žymiai dalis namų savininkų neįsileidžia šeimų su vaikais už jokių pinigų. Rodos, kad vaikai išgrauš jų namo sienas. Pavyzdžiui, jei šeima turi vieną ar du vaikus, tai yra priversti gyventi pogrindžioose ar kitokiose žmogui gyventi netinkamose vietose vien dėl to, kad namų savininkai jokių būdų jų neįsileidžia. Galima būtų suprasti, jei atsirastų vienas kitas beširdis, kuris neatjaucia šeimų su vaikais, bet dabar tą daro didžiulė. Tikrai yra tragedija, ypatingai neseniai atvykusiems iš Europos. Jie neturi daug pažinčių. O kas blogiausia, kad lietuvis neprima lietuvių ir savo namą tik todėl, kad pastarasis turi šeimą. Tai žiauru.

Nuo spalio 1 dienos Lietuvių Radio Programa bus girdima iš naujos didžiulės Pittsburgho radijo stoties WPGH nuo 1:00 iki 1:30 val. kiekvieną sekmadienį. Ta stotis girdima nustačius priimtuvą ant 1080.

Pittsburghio ir apylinkės lietuvių kviečiami klausyti lietuviškos Povilo Dargio radijo programos iš naujos WPGH, Pittsburghe.

•PAKELIUI I MIRTĮ —

G. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

ŠTAI VASARVIETĖ,

kurioj atostogaudami lietuviai gali pasijusti

vasaroją .. Palangoj!

Stony Brook Lodge Tel.: Stony Brook 586

Čia priimami ir didesnė pobūviai. Ideali vieta gegužinėms. Rezervuodami kambarius atostogoms arba norėdami daugiau informacijų, rašykite:

Pr. Lapienė, POB 526, Stony Brook, N. Y.

Taupyti galima ir laiškais! Prašykite informacijų paštu!

STANDARD FEDERAL SAVINGS & LOAN ASS'N.

PIGIOS PASKOLOS NAMAMS

TAUPYK SAUGIAI ... mes per 41 metus visiems išmokėjome pareikalavimus
Turtas per 25 milijonus dolerių. Atsargos fondas per 2¼ milijono U. S. Government Securities ir grynais pinigais per 12 milijonų STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA CHICAGOJE
Federal Savings & Loan Insurance Corporation narys

JUSTIN MACKIEWICH, PRESIDENT & MGR.
4192 Archer Avenue Chicago 32, Illinois
TELEFONAS: VIrginia 7 - 1141

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4.
Trečiadieniais nuo 9 iki 12 dienų. Ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 vak.

Nedaug išdaviku Lietuvoj

Kompartijos centras sudarytas daugiausia iš atėjų. Tas pats matyti ir vadinamoje vyriausybėje

Lietuvoje dabar viską valdanti komunistų partijos centras štai kaip atrodo:

Sniečkus (raštuose žymimas "Osipovič" — Juozo sūnus). Tai senas komunistų veikėjas, politinis kalnys, savo laiką Lietuvos vyriausybės iškeistas su Sovietų Sąjunga į kalėjimą sėdėjusius lietuvių dvasininkus Rusijoje, vyriausias Lietuvos enkavedistas. Jis taip pat yra narys LTSR aukščiausiosios tarybos ir TSRS "parlamento".

Antanas sekretorius — **Aleksandr Stepanovič Trofimov**, 47 metų amžiaus, "paskolintas iš broliško respublikų" 1944 metais, LTSR aukščiausiosios tarybos narys, taip pat atstovaujantis lietuviams aukščiausioje sovietų taryboje Maskvoje. Jis yra pasižymėjęs, kaip akylus Lietuvos "buržuazikai" — nacionalinio elemento — sovietinės liaudies žandikų" tramdytojas, ypač vykdančią prievartinę sovietinę kolektyvizaciją.

Trečiasis sekretorius — **Eduard Osipovič Ozarskij**, 42 m. amžiaus, "skolintas" iš TSRS, LTSR aukščiausiosios tarybos narys ir atstovaujantis lietuviams TSRS aukščiausiojo tautybių taryboje Maskvoje.

Ketvirtasis sekretorius, vadinamas "mažuoju Višinskij", — **Vladas Osipovič Niunka**, 43 metų amžiaus, gimęs Vilniuje, buvęs Lietuvos studentas teisininkas, po vedybų su viena žydaitė, fanatiška bolševike, tapo pirmuoju sovietų prokuroru Lietuvoje 1940 metais. Kai Juozas žiugžda nepasirodė pakankamai ryžtingas "hegetiškių" lietuvių mokytojų likvidatorius, Niunka buvo į jo vietą paskirtas švietimo ministerio. Kai valymas buvo baigtas, 1949 metais Niunka vėl grįžo į partijos centro komitetą.

Sekretorių pavaduotojai — **Moskvin** ir **Petrov** — abu "paskolinti" iš Rusijos MVD.

Sekretorius kadru reikalams, **Daniil Jefimovič Šupikov**, LTSR aukščiausiosios tarybos narys ir lietuvių atstovas TSRS tautybių taryboje. Kaip aukščiausias "darbo jėgos rezervų" viršininkas, jis gali savo nuožiūra "perkeldinti" į Rusiją kiekvieną lietuvių.

Sekretorius agitacijos reikalams — **Kazys Kazimirovič Preikšas**, 47 metų amžiaus, lietuvis, LTSR aukščiausiosios tarybos narys ir TSRS aukšč. Tarybos narys tautybių rūmuose.

Sekretoriaus padėjėjas pramonės reikalams — **Tirkunov**, irgi rusas.

Sekretoriaus padėjėjas statybos ir statybinio medžiagų reikalams — **Sicharčuk**, importuotas. Jo uždavinys yra paskirti statybines medžiagas karinėms ir civilinėms statyboms ir išplėsti iš Lietuvos kiek galima daugiau miško.

Sekretoriaus pavaduotojas degalų energijos reikalams — **Ivan Salov**.

Direktorius žemės ūkio reikalams — **Bobyšev**. Jis privačius ūkininkus organizuoja į kolchozus.

Švietimo direktorė — **Zaluckaja**. Tai faktiškai Lietuvos švietimo ministeris ir viso mokytojų darbo kontrolierius.

Skyrių vedėjai — **Cistiakov**, **Vareševič**, **Ivanova**, **Zukovskij**, **Polosenenko**, **Lysin**, **Kozlovskij**. Visi jie yra faktiškieji Lietuvos ministerių valdytojai.

Leontjev — "partorgas", partijos organizatorius, į šį postą paskirtas neseniai.

Komjaunimo (komсомо) reikalais tvarkomi specialūs komсомо centro komiteto, kuris subordinuotas LKP (b) centro ko-

mitetui. Šios organizacijos vadovų eilėse yra: **Kulakov**, **Kaplan**, **Bobov**, **Malyšev**, **Šumalova** ir tt.

Komunistų partijos sekretoriai apskrityse

Okupantų taip sutvarkyta, kad apskrityse komunistų partijos viršinėj būtų asmuo bent iš pavardės lietuvis. Bet šalia jo visur yra "antras sekretorius", kuris faktiškai pirmojo vardu viską tvarko. Tas paprastai yra rusas. Štai keletas pavyzdžių:

Alytaus apskr.: I sekr. **Petras Purlys**, II — **Mironov**.

Kauno mieste: I — **Kostas Antonovič Gabdankas** (vokiečių kilmės), II — **Michail Plaskin**.

Kedainių apskr.: I — **Juozas Pili-grimas**, II — **Andrej Okunov**.

Kretingos apskr.: I — **Vaclovas Supranas**, II — **Ivan Kulibanin**.

Panevėžio apskr.: I — **Vladas Petraitis**, II — **Michail Filipovič Sorokin**.

Raseinių apskr.: I — **Antanas Paradauskas**, II — **Feodor Pivunov**.

Sakių apskr.: I — **Tatjana Jančaitytė**, II — **Viktor Kremeznoj**.

Siauliu miestai: I — **Petras Fedaravičius**, II — **Feodor Jekaterinčev**.

Siaulių apskr.: I — **Petras Kutka**, II — **Pavel Gulajev**.

Vilkaviškio apskr.: I — **Vaclovas Jarmuševičius**, II — **Ilya Vesiolov**.

Vilniuje ir pirmas sekr. rusas — **Aleksiej Cistiakov**. Tas pats švenčionys — **Aleksej Kabanov**, **Trakų apskr.** — **Genadij Isupov**, **Vilniaus apskr.** — **Tichon Vasilenko**.

Iš to gana aišku, kad išdavikų Lietuvoj nedaug ir okupantai nesuranda tiek lietuvių, kad galėtų užpildyti visas vietas, ir jie turi "skolintis" rusus iš Rusijos, kuriems tenka pavesti ne tik valdyti Lietuvą, bet ir "atstovauti" lietuviams net tokiose organuose, kaip "tautybių taryba". Žinoma, tai tik dar vienas įrodymas, kad visi tie atstovavimai ir tariama "respublikų federacija" yra tik komedija nai viems žmonėms apgaudinėti.

Kaip partijos, taip yra ir vadinamoji "vyriausybė": ir čia tik nedidelė dalis tėra lietuvių kilmės nuolankių okupantų tarnų bei čia minėto partijos komiteto valios vykdytojų. Tiesa, juk ir tas komitetas taip pat ne savo valia veikia, o yra tik Maskvos instrukcijų vykdytojas.

Štai kaip atrodo vadinamoji **LTSR Ministerių Taryba**: Jos pirmininkas yra **Mečys Gedvilas**, nors ir žemaitis, bet lietuviškai kalbąs stipriu rusišku akcentu.

Bet jis "pirmininkas" tik parašams dėti ten, kur jam nurodo jo "pavaduotojas" **Vassilij Iljič Pissarov**, 51 m. amžiaus, irgi lietuvių atstovas Lietuvos ir Maskvos "parlamentuose". Be jo dar yra du "pavaduotojai" — **Aleksandr Petrovič Sokolov** ir **Dimitrij Aleksejevič Mamajev**.

Naujas saugumo policijos — **MGB** vadovas yra **Piotr Michailovič Kapralov**. Anksčiau tose pareigose buvo **Dimitrij Ardalionovič Jefimov**, bet nepasisekus užgniaužti lietuvių pogrindžio veiklos, jis buvo pakeistas.

Viėtosios apsaugos ministerijai vadovauja **Juozas Bartasiūnas**. Esąs lietuvių kilmės, bet nuo 1919 metų auklėtas bolševikinėse "akademijose". Lietuviškai nemoka ir nesimoko.

Žemės ūkio ministeriją valdo **Kazys "Liaudis"** (tikra pavardė nežinoma). Sakoma, kad kiles nuo Baisogalos, bet prieš pirmąjį karą tėvų išvežtas į Rusiją, ten

1919 — 1924 metais tarnavęs bolševikų kariuomenėje ir Lietuvoj atsiradęs tik dabar, antrosios bolševikų okupacijos metu, kaip ir kiti "importuoti" rusai. Jam yra duoti dar du padėjėjai — **Matvejev** ir **Dubin**.

Neseniai į vieną ministeriją ministerijai paskirtas tūlas **Kolcov**, irgi importuotas rusas. Naujas "lietuvis ministeris" yra tūlas **Piotr Šeremetjev**.

Statybinių medžiagų pramonės vadovu yra **Nikolaj Andrejevič Liubimcev**, miškų ministerijai — **Andrej Sergejevič Zasypinkin** (pirma buvęs žuvų pramonės ministeris). Vietinės pramonės ministeriu yra **Kalugin**.

KLAIPĖDOS VOKIEČIŲ SUVAŽIAVIMAS HANNOVERY

Paskutiniaisiais metais Klaipėdos krašto vokiečiai Vokietijoje sustiprino savo veiklą. Pačiose "Memellaenderių" viršūnėse betgi matyti ne senieji Klaipėdos krašto gyventojai, o beveik išimtinai savo laiką ten nusigęti Vokietijos valdininkai, kurie ten tapo "tikrais klaipėdiškiais".

Birželio 4 dieną Hannoveryje buvo sušauktas jų suvažiavimas. Į jį galėjo atvykti iš visos Vokietijos (kaip skelbė rengėjai) apie 2.000 "memellaenderių". Suvažiavimas prasidėjo pamaldomis: jas atliko ir atitinkamą pamokslą pasakė buv. Klaipėdos evangelikų kunigas **Blaesner**. Kun. **Blaesner** "memellaenderiams" pavyzdžiu statė senuosius Prūsijos lietuvių, kurie ir be vargšų giedodavę savo "šventas, šventas"...

Suvažiavimą atidarė "Schulrat" A. D. Richard Meyer, pasveikindamas suvažiavimo dalyvius, ypačingai Berlyno grupės atstovą **Kuklę**.

Kiek ilgiau sustota prie "memellaenderių" organizacijos Vokietijoje. Pranešėjas savo kalboje nurodė, kad memellaenderių organizacija turinti priklausyti Rytprūsų pabėgėlių centrinei organizacijai lygiai, kaip Klaipėdos kraštas priklauso Vokietijai. Iš pranešimų paaiškėjo, kad nesklaidumų būvę ir kai kuriuose skyriuose. Taip Hamburge buvę platinamos proklamacijos, nukreiptos prieš Hagnoverio suvažiavimo ruošėjus, kuriose klaipėdiečiai raginami nevažiuoti į Hannoverį, bet į Hamburge ruošiamą suvažiavimą 1950 m. liepos 7 d. Esą nesusipratinę ir su "memellaenderių" kortokė, nes jos tvarkytoja ponis Janzen pareiškusi, kad kortokė esanti ne "memellaenderių" organizacijos, bet jos asmeniškai nuosavybė. Nutarta užvesti naują kortokę.

Dr. **Schreiberio** kalba turėjo būti centrinis suvažiavimo punktas. Jis pasisakė atvykęs čia su žmona ir vaikais, kaip į savo namus. Čia dalyvaus, kaip privatus asmuo, kaip svečias, taigi ir politiniai dalykai nemanas daug prasitariti. Pasisakęs, kad padėdąs klaipėdiečiams. Jo biure esą nemažai klaipėdiečių. Pasaulis pradėdąs geriau žinoti ir vokiečių pabėgėlių reikalus. Klaipėdos krašto problema pasaulyje nesanti žinoma, kaip Vokietijos teritorinė problema. Klaipėdiečiai vokiečiai, lygiai kaip ir danigiečiai, turėtų aktyviau įsijungti į vokiečių organizacijas. Vokiečių teisės rytuose esančios neabejotinos, nes jie čia gyvenę ir dirbę 1.000 metų. Washingtono kursuojančios nuomonės, kad pabėgėliai Vokietijoje esą penkėtoji kolona, savo laiką pasiūstę rytus, o dabar grąžinti. Įsikūsim problema sunki. Daug

Po to, kai Niunka atliko Lietuvos mokytojų "valymą", švietimo ministerijai paskirtas lietuvis **Albertas Knyva**.

Vyriausias Lietuvos prokuroras yra **Bacharov**. Prekybos ministeris — **Adolfas Ivaškevičius**. Kinematografijos reikalus tvarkė rusas **Puškov**, tik dabar neseniai ta sritis perduota Stasiui Brašiškui. Finansų ministerijai yra **Aleksandras Drobnis**, bet prie jo yra "padėjėjas" **Vladimir Radionov**. Valstybės kontrolium buvo **Zigmas Tverkus**, bet dabar į jo vietą paskirtas **A. Jefremov**. Motiejus Šumauskas tebėra Valstybinės Planavimo Komisijos vedėju.

kur vokiečiai nesutinka duoti pabėgėliams žemės namų statybai. Tačiau ši problema negalėsianti būti išspręsta emigracijos būdu, nes ja galėsia pasinaudoti tik kai kurie jauni žmonės. Baigdamas pareiškė, jog nereikia pamesti vilčių, kad "mes" vėl galėsime turėti savo tėviškę prie Baltijos jūros kranto".

Po **Schreiberio** kalbėjo **Egbert Otto**. Jis nurodė, kad Rytų Vokietijos užkariavimas ir kolonizacija buvo įvykdyta pagal tuometinių Vakarų Europos kaiserių ir popiežių įsakymus. Kolonizuojant kraštą, vietos gyventojai jokių būdų nebuvę išnaikinti, o tik "su naujakuriais sumaišyti". Taigi, "mes, kaip teišėi jų įpėdiniai, esame vieninteliai, kurie turime teisę tuos kraštus". **Egbert Otto** patarė vyrams stoti į Vokietijos kariuomenę tik tuo atveju, kai "Vokietijos kariuomenės ir karių garbė vėl bus iš naujo atstatyta".

Suvažiavimo pabaigoje "Schulrat" Meyer perskaitė iš anksto paruoštą rezoliuciją: "Mes, 1950 m. birželio 4 d. iš įvairių Vokietijos vietų susirinkę Hannoveryje 3.000 Rytprūsų gyventojų iš buvusios Klaipėdos krašto srities, griežčiausiu būdu protestuojame prieš tarptautinės teisės dėsnius įvykdytą mūsų tėviškos įjungimą į Tarybinę Lietuvą. Pagal veikiančią tarptautinę teisę, buvusi Klaipėdos sritis yra okupacinė sritis. Sovietų vartojamos priemonės pažeidžia tarptautines sutartis".

Toliau rezoliucijoje protestuojama prieš nežmoniską sovietų elgesį su Klaipėdos krašto gyventojais, prieš deportacijas, reikalaujama, kad būtų sugrąžinti iš Klaipėdos kr. į Vokietiją ten dar esantieji vokiečiai, kaip kad buvo sugrąžinti iš Lenkijos užimti srčiai ir t. t.

Organizacijos valdybą išrinkti: pirmininku ir toliau paliktas **Richard Meyer**, kitais nariais — **Schlenther**, **Szameit**, **Jahn** ir **Lenz**. Reikalų vedėju ir toliau paliktas **Goerke**. Revizijos komisijon perrinkti: **Loebart** (**Lébart**) ir **Scharfetter**.

Dauguma suvažiavimo dalyvių nesidomėjo nei kalbėtojais, nei jų šūkiais — kortavo, gėrė alų ir pan. Iš privačių pasikalbėjimų apie praeitį patirta, kad daugelis klaipėdiečių su malonumu prisiminė "gerus Lietuvos laikus"...

PAULINIS JANUBONYTIS kuri paskutiniu metu Vokietijoje studijavo **Plaeberge**, **Baltic University**, ieško **BIRUTĖ KEMEZAITĖ**, gyvenanti 6920 Baylis Avenue, Cleveland 3, Ohio.

Lietuvos Ev. Reformatų Sinodas

Šis straipsnis negalėjo būti savo laiku Dirvoje atspausdintas, bet jis dar nemuštojo savo informacinės reikšmės, todėl dabar, turėdami kiek daugiau vietos, dedame jį, nuosiūdinai atspausdinti suinteresuotus dėl šio pavėlavimo. **RED.**

Šių metų birželio 24 dieną, per **Jonines**, sekant senas tradicijas, **Chicagoje** Ev. Reformatų bažnyčioje, 6824 So. Emerald Ave., pamaldomis buvo pradėtas trečiasis Lietuvos Ev. Reformatų Sinodas tremtyje, — pirmas šiame žemyne. Pirmieji du Sinodai tremtyje įvyko 1948 ir 1949 metais Vokietijoje. Juose buvo nustatyta Sinodų tremtyje veikimo tvarka, išrinktas vykdomasis organas **Kolegija**, nutarta **Kolegijos** veikimą perkelti į **USA**, kaip tik ten nuykus **Kolegijos** narių dauguma, ir čia, **Amerikoje**, sušaukti Sinodą.

Šiuo metu dauguma buv. tremtinių Ev. reformatų persikėlė į **USA** ir ypač gausus jų būrys susijęs **Chicagoje**. Tai dėka Sinodo kuratoriaus **Petro Vario** ir jo šeimos rūpesčių, kurie prieš kelėtą metų atvyko pro **Svediją** į **USA** ir jau bent šimtui žmonių pagelbėjo atvykti į šį kraštą.

Minėto kuratoriaus **P. Vario** ir kurat. inž. **H. Povilonio** bei kitų rūpesčių prieš metus įsteigta **Chicagoje** ev. reformatų parapija, kurią apsiėmė gloriatiškai išrinkti kuratoriai: **M. Kregždė**, **S. Palšis** ir **A. Šernas**.

NAUJAUSI NAUJAKURIAI

Antanėlis Jurgis — Grymes Hill, N. Y.
Ardinskas Juozas — Ansonia, Conn.
Bajerdis Pranas — Chicago, Ill.
Baliukas Jonas, Racine, Wisc.
Bertulis Karolis, Viktorija, Daidra-A.
Jonas K. — Chicago, Ill.
Buntaitis Gilma — Greenville, Ill.
Burkavičius Steponas, Marija — Baltimore, Md.
Dabkus Anatolius, Barbara — Baltimore, Md.
Getneris Juozas, Augustina, Danutė, Leonora — Scranton, Pa.
Jackunas Vladas — Greene, Maine.
Jankauskas Juozas, Ursulė, Juozas — Detroit, Mich.
Jurgaitis Domnika, Stasys, Dalia, Misilinas Romualdas — Cleveland, Ohio.
Karaliene Marija, Trauta — Madison, Nebraska.
Kontvainytė Elena, Mario — New York, N. Y.
Laukaitis Juozas, Ona, Marija, Justina, Jonas — Omaha, Neb.
Lervins Anelė — Chicago, Ill.
Miliauskas Ignas, Stefanija, Dailė, Jonas — Chicago, Ill.
Morkinas Juozas, Liselette — Chicago, Ill.
Paciūnas Antanas, Pranė — Cynwyd, Pa.
Paserinas Juozas, Eugenija, Eugenija, Remigijus, Arūnas — Cleveland, Ohio.
Prismontas Stasys — Chicago, Ill.
Racius Antanas — Detroit, Mich.
Radzevičius Stasys — Cleveland, Ohio.
Rackauskas Leonas, Elena, Algirdas, Henrikas, Marijona, Birutė, Vytautas — Detroit, Mich.
Rackauskas Vladas, Saulius, Ramutis — Chicago, Ill.
Rinkavicius Vincas — Detroit, Mich.
Sakys Juozas, Birutė, Zivile, Algimantas — Chicago, Ill.
Sčiukas Jonas — Baltimore, Md.
Sergejevas Leonidas — Chicago, Ill.
Irokovas Eugenija — Brooklyn, N. Y.
Skliotis Edvardas — Detroit, Mich.
Sliautauris Jonas — Cicero, Ill.
Sliekė Ona — Omaha, Neb.
Smitas Jonas, Adelė — Norwood, Mass.
Stankevičius Pr. — Brockton, Mass.
Vaičiūnas Monika — Athol, Mass.
Vaišnoras Jurgis, Marta-L. — Naugatuck, Conn.
Vaitkūnas Bronė — Detroit, Mich.
Vendelis Andrius — Chicago, Ill.
Varkietis Jonas, Inese, Jūratė — Linden, N. J.

Bunevičienė Elžbieta — Phila, Pa.
Busackienė Agota — Scottville, Mich.
Cepulis Mykolas, Albina — Phila, Pa.
Cerniauskas Petr. — New Britain, Ct.
Dautartas Zigmas, Madeleine, Petras, Vytautas — Cleveland, Ohio.

ir leisdamas iš 40 esamų jo žinioje **Chicagos** bažnyčių laikyti pamaldas, kurioj bus tinkamiausia, **Neseniai** atvykęs kunigas **St. Neimanas** dabar yra šios parapijos kunigu.

Šių metų Sinodui teko paminėti 400 metų sukaktuves nuo ev. reformatų tikybos įsteigimo Lietuvoje, nes 1550 metais buvo pradėtos laikyti pamaldos kunigaikščio **Mykalojaus Radvilo Juodojo** pilyje Vilniuje ir kunigaikščio **Mykalojaus Radvilo** pilyje **Biržuose**.

Sinodo dalyvių buvo: 4 kunigai, 21 kuratorius, 5 parapijų atstovai ir 36 Sinodo svečiai. Pamaldas atsilankė gražus parapijų skaičius. Pamaldas laikė kun. **St. Neimanas**, vargonais grojo kompozitorius **VI. Jakubėnas**, giedojo solo **Variakojenė**. Laikė pamaldų buvo konfirmuota 3 mergaitės ir 1 berniukas. Amerikos ev. reformatų bažnyčios kun. **Schmiechen** pasakė labai gražų jausmingą pamokslą, pasveikino Sinodą ir drauge su Sinodo dalyviais priėmė šventą **Vakarienę**.

Po pamaldų Sinodo dalyviai susirinko Amerikos ir Lietuvos vėliavomis, **Jono Kalvino**, kun. **Mykalojaus Radvilo Juodojo** ir gen. superintendente **P. Jakubėno** portretais papuoštoje salėje. Sinodo direktoriai (pirmininkai) buvo išrinktas buvęs ministeris pulkininkas **Jonas Variakojis**. Jo pavaduotoju kuratorius inž. **Jokūbas Kregždė**. Sekretoriatan išrinkti kuratoriai: **M. Kregždė**, **S. Palšis** ir **A. Šernas**.

Jotautas Juozas — Chicago, Ill.
Medauskas Stasys, Filomena, Zibutė — Chicago, Ill.
Mozilauskas Ramojus — Chicago, Ill.
Papaurelis Matas, Aleksandra, Daniguolė — Omaha, Neb.
Petraitis Antanas — Brooklyn, N. Y.
Stratavičiūtė Irena, Vladas — Worcester, Mass.
Virskėvičius Juozas, Klara, Audronė, Vytautas — Broad Brook, Conn.
Zujus Aleksandras, Elena — Scott-Mich.

Ačiū Rėmėjams!

Prenumeratos pratęsimo programos DIRVOS spausdinimo priemonės pagerinti auokojo šie skaitytojai:

Balys Ant., Chicago, Ill. \$ 2.00
Cicėnas Karolis, Cleveland 1.00
Sutkus Vyt., Cleveland 0.50
Peskus Antanas, Chicago 1.00
Simkus M., Chicago 1.00
Karpovitz J., Provid., R. I. 2.00
Verbela J., Hollywood, Fla. 5.00
Dr. Vaitėnas M., Cleveland, 2.00
Mieželis VI., Chicago, 1.00
Rukuiža A., Winnetka, Ill., 3.00
Pliušinaitis B., Iowa, 1.00
Miščikas J., Cleveland, 2.00
Juskėnas G., So. Boston, 1.00
Kasperavičius A., Ansonia, 1.00
Jonas Ch., Cleveland, 2.00
Shimelionis J., Cleveland, 1.00
Mikolaitis M., Brooklyn, 1.00
Kliorė Br., Chicago, Ill. 2.00
Puzinas J., Philadelphia, Pa. 2.00

AŠ LAIKIAU PAMALDAS UŽ S T A L I N Ą

Idomus stačiatikių dvisiško pasipaskojimas. 60 puslapių knygelė. Kaina — 50 centų Galima užsisakyti Dirvoje, siunčiant 50c pašto ženklais, arba \$1.00 už dvi

Pakvietimas užsirašyti Lietuvių Naujienas.

Sieninis Kalendorius 1951 m. Free

Skaityk ir garsink Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32jų puslapių mėnesinis žurnalas. Isteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuoti:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6. Pa.

Sinodo cenzorium išrinktas kun. **S. Neimanas**. Sugiedoti **USA** ir Lietuvos himnai.

Trumpą žodį tarė **Kolegijos** prezidentas dr. **J. Mikelėnas**, sveikindamas susirinkusį Sinodą ir nušviesdamas sunkią dabartinę Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios padėtį. Šiais metais Bažnyčiai sukanka 400 metų.

Po to gražiai sveikinimo kalbą pasakė Lietuvos konsulas **Chicagoje** **Daužvardis**, žodžiu dar sveikino lietuvių liuteronų parapijos kun. **Pauperas** ir vietinės evang. reformatų bažnyčios kun. **Koenig**.

Po sveikinimų žodžiu perskaityti gauti sveikinimai raštu: Amerikos Ev. Reformatų Bažnyčios prezidento, **L. W. Goebel**, Illinois Sinodo prez. kun. **H. Meyer**, **Chicagos** Presbyterionų Sąjungos Bažnyčių direk. kun. **Wm. J. DuBurdieu**, **Chicagos** Kongregacionalistų S-gos Vadovybės ir Illinois Sinodo jungtinės Liuteronų Bažnyčios **USA** prezidento kun. **J. McGuire**.

Iš Vokietijos gauti gilaus turinio ir pilni jausmo sveikinimai ir linkėjimai Sinodui nuo Gen. Superintendente prof. dr. **P. Jakubėno**, Vilniaus distrikto Gen. Superintendente prof. dr. **K. Kurnatasko**, kunigų — **P. Dilio**, **V. Kurnatasko** ir **F. Barnelio**, kuratorių — **M. Szablocko**, **J. Aukštikalnio**, **Kl. Šepetienės**, **F. Mažulienės** ir **M. Bernštainaitės**. Sinodo įgaliotiniai su jų atstovaujama ev. reformatais: kuratorius **J. Gerulis** iš Anglijos, kur. **P. Šernas** iš Kanados ir kuratoriai **Jokūbas** ir **Oskaras Gružauskai** iš Australijos. Iš Kanados dar gauti sveikinimai: Kanados Lietuvių Evangelikų Sąjungos ir Martyno Yčo Toronte. Iš USA sveikino: **Railienė** ir **K. Burbulis** iš Baltimorės; **Clevelando** — kur. **H. Yčienė**; **Žiūrienė**, **P. Žiūrys**, **H. Yčaitė**, **V. Yčaitė**, **E. Yčaitė**, **M. Yčas**, **V. Šliupas**, kur. **Jokūbas Kregždė**, kur. **Mart. Nastopka**; iš **Watertown** — kur. **Dr. M. Devenis**, **A. Devenienė**, garbės kur. prof. **V. Biržiška**, **Iš Mass.** — kur. **J. Valiūnas** ir kur. **J. Tunikūnas**. Iš **Racine**, **Wisc.**, buv. Kolegijos prezidentas kur. **M. Tamulėnas** ir iš **New Yorko** buv. Kolegijos prez. kur. **P. Klybas**.

Po sveikinimų dr. **J. Mikelėnas**, **P. Bružas** ir **P. Variakojis** dar pranešimą apie Kolegijos tremtyje nuveiktus darbus. Sinodas po išlausytų sveikinimų ir pranešimų apsvaistė tragišką Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios dabartinę būklę ir nutarė visomis išgalėmis testis savistovų tremties Ev. Reformatų Bažnyčios gyvenimą, Sklandesniam Kolegijos veikimui papildomai jos sąstatais. Išrenkama 13 naujų kuratorių: **P. Šepetys**, **J. Čigas**, **S. Dagys**, **A. Šabanienė**, **Kasperavičius A.**, **Ansonia**, **J. Šernas**, **E. Railienė**, **J. Trečiokas**, **H. Yčaitė**, **K. Klybas**, **K. Neimaniėnė**, **H. Variakojienė**, **O. Tilindienė** ir **H. Mikelėnaitė**.

Be kitų klausimų buvo svarstyta, kaip sušelpiti mūsų seną veteraną (80 metų amž.) gener. superintendentą prof. dr. **P. Jakubėną** ir apie jo atgabenimą į **USA**.

Laikė Sinodo pietų sušiorgnizavęs **Chicagos** ev. reformatų jaunimas ir solistės **Variakojienė** ir **Čičienė** gražiai pasirodė dainomis, deklamacijomis ir muzika.

Užbaigiant, reikia pastebėti, kad Sinode dalyvavo, palyginamai mažas jau seniau atvykusių ev. reformatų skaičius. O jie ir materialiai daugiau pajėgūs už mus DP ir bent dešimtis kartų skaitlingesni už mus. Vis gi norisi manyti, kad jie, taip daug prisidėję prie Lietuvos reikalų ir taip rėmę DP atgabenimą, rems ir padės sutvarkyti dvasiškus bažnyčios rekalus, kad tuo padėtų apsaugoti mus nuo ištautėjimo.

J. M.

Amerikos Lietuvių Politinio Klubo Atsišaukimas

Frances P. Bolton

Amerikos Lietuvių Politinis Klubas turi tikslą:

1. Suvienyti visas lietuviškas astangas taip, kad politiniame Amerikos gyvenime jos turėtų reikšmės ir kad lietuviai, kaip Amerikos piliečiai, užimtų daugiau dominuojančios vietos;

2. ALPK stengsis kiek galint paskatinti Amerikos lietuvių dalyvauti rinkimuose ir supažindinti su pagrindiniais Amerikos politikos klausimais;

3. ALPK dės visas pastangas supažindinti naujai atvykusius lietuvius su Amerikos istorija, konstitucija, teisėmis ir juos pri-ruošti Amerikos pilietybei taip, kad jiems tapus Amerikos piliečiais, būtų aišku, už ką balsuoti ir kam priešintis.

ALPK yra parentais nepartiniais pagrindais ir jis remia kandidatus, neatšizvelgdamas, ar jie demokratai, respublikonai, ar nepriklausomi — jei tik jų praeitis, gabumai, teisingumas ir visuomeniniai darbai rodytų juos esant tinkamus būti visuomenės vadais. ALPK nori, kad Amerikos lietuviai neliktų partijų "bosų" pastumdėliais, ir kad Amerikos lietuviai piliečiai įžengtų aukštesnės sferos ir atsikratytų senoviško politikavimo, surišo su partijų diktatūra.

Jeigu Amerikos lietuviai remia ALPK programą ir ši organizacija augs, tai netolimoje ateityje mes galėsime susilaukti savų kandidatų ne tik į miestų ir apskrčių administracijos vietas, bet ir į Jungtinių Valstybių Kongresą. Amerikos lietuviai, neskaitant labai nedaugelio išimčių, neturi jokios reikšmės Amerikos politiniame gyvenime. Už šį trūkumą esame patys kalti. Jeigu mes nemokame ar nenorime sukurti vieningo fronto ir iškelti sąvokių kandidatų bei jų nuširdinti remti, tai kiti mums to neteisišias, miesto majoras ir dar ne ir kitur, sąryšyje su Lietuvos seniau buvusio Ohio gubernatoriaus, ir pabėgėlių klausimais buvo labai skaudu, kai ten nesutikdavai

nei vieno lietuvių kilmės amerikiečio. Lenkai, slavai, žydai ir kiti turėjo po keletą kongresmanų, aukštų valdžios pareigūnų, o mes — nieko. Tad, vardan ALPK ir mūsų pačių savigarbos, iš anksto kviečiu visus Clevelando ir Ohio valstybės lietuvius DALYVAUTI PIRMAJAME LIETUVIŲ VISUOMENĖS SUSIRINKIME SPALIŲ 1 D., 7:30 VAL. VAKARE, LIETUVIŲ SVETAINĖJE, CLEVELAND, OHIO.

Būtų pageidaujama, kad Ohio lietuviai iš anksto sudarytų savo delegacijas į šį susirinkimą iš kitų vietų ir mums apie tai kaip galima greičiau praneštų, nurodydami, kiek asmenų numato atvykti.

Spalio pirmą dieną mūsų tarpe dalyvaus daugybė žymių amerikiečių, Lietuvos draugų. Ten kalbės Congressman Frances P. Bolton, kuri per eilę metų rėmė Lietuvos bylą, pabėgėlių išlaisvinimą ir jų į šį kraštą atvežimą. Per keletą metų Vasario 16 dienos proga ji vis pateikia plačią kalbą Kongrese apie Lietuvą, jos skriaudas ir pageidavimus. Ji ir dabar deda daug pastangų, kad pasilikę pabėgėliai rastų galimybes atvykti pas mus. Ji ne tik rūpinasi Lietuvos ir pabėgėlių reikalais, bet yra daug pasidariusi pačios Amerikos gerovei. Jos teisingumas, pasišventimas ir garbingumas yra vertas kiekvieno padorus žmogaus paramos. Mes ją rekomenduojame ir ji kalbės spalio 1 dieną mūsų susirinkime. Ji yra respublikonė.

Senatorius Robert Taft per visą eilę metų rėmė lietuvių reikalus, kovojo už pabėgėlių teises, neigė raudonuosius ir smerkė juos dar tada, kai kiti bijojo žodį išsitariti. Jo "Bill", kurį darbininkų dalis neigia, tikrumoje juos gina nuo "raketėjų" vadų ir diktatūros. Sen. Taft yra plačiai apšviestas, sąžiningas ir padorus žmogus, kuris nebijo pareikšti savo nuomonę, nežiūrėdamas, kad jo mintys gali būti kar-tais nepopuliarios.

Jis kovoja už dorą, teisybę, lygybę ir laisvę visiems. Ačiū jo pastangoms, lietuvių pabėgėlių teisės buvo apgintos ir buvo atskleisti "screening" tikslai.

Mes, Amerikos lietuviai, esame jam daug skolingi, o kaip Amerikos piliečiai, esame patyrę jo atvirumą ir teisingumą — tad jį rekomenduojame, kad paremtume. Spalio 1 dieną, jei jo dienos tvarkė leis, jis irgi dalyvaus mūsų susirinkime.

Gubernatorius Frank J. Lausche, kilęs iš slavų, buvęs žymus padarys, Lankantis Washingtono seniau buvusio Ohio gubernatoriaus, ir pabėgėlių klausimais buvo la-

Gubernatorius Frank J. Lausche

"American Friends of Lithuania". Jis yra daug padėjęs lietuvių reikalams — ypatingai Washingtono, kai mums ten reikėjo gauti įtakos. Jo gabumai, teisingumas, kova už dorą ir laisvę yra visiems žinomi. Net jo priešai neranda jam didesnių kaltinimų, kaip tik, kad jis "per daug teisingas"... Tad ALPK jį rekomendu-

GEORGE H. BENDER

duoja ir prašo jūsų paramos. Gubernatorius Lausche yra demokratas.

Kongresmanas George H. Bender yra visiems lietuviams žinomas. Yra įtakingas respublikonų partijos vadas, kovotojas ir sovietų priešas. Pilnai susipažinęs su Lietuvos istorija, jos kovomis

ir viltimis. Kong. George H. Bender dalyvaus ALPK "mass meeting" ir kalbės. Jūsų dalyvavimas ir parama bus labai įvertinti.

ALPK remia ir rekomenduoja Michael Feighan Kongresan. Jis taip pat yra daug parėmęs lietuvių reikalus ir yra žymus veikėjas kongresmanų tarpe.

Iš lietuvių pusės kalbės ALPK vicepirmininkas Julius Smetona. Meninę programą atliks neseniai į Clevelandą gyventi persikėlęs žinomas dainininkas p. K a z e n a s, ir Clevelando lietuvių tarpe jau pažįstamos dainininkės: pp. Kudo-kienė ir Braziulienė. Akompanuos p. Algirdas Nasvytis.

ALPK neseniai gimė, o juo jau domisi daugelis rimtų Amerikos laikraščių ir pareigūnų. Su jūsų parama ir pritirimu ALPK gali tapti organu, kuris sukels mūsų miegančias jėgas ir suras joms taką bei tinkamas vietas, kur jos bus naudingos Amerikos ir Lietuvos gerovei.

Tad, brangūs broliai ir sesės, kviečiam jus visus ir prašom jūsų nuširdžios paramos, kurią šį kartą galite suteikti savo dalyvavimu spalio 1 dienos susirinkime.

P. J. Žiūrys
Amerikos Lietuvių
Politinio Klubo
Pirmininkas

DIRVOS VAKARUI

kuris įvyks jau kitą sekmadienį, rugsėjo 24 dieną, Lietuvių Salėje (plačiau žiūrėkite 7 puslapyje) prieš išleidžiant šį Dirvos numerį pusė bilietų jau buvo išparduota.

ORGANIZUOJASI TAUTISKŲ KORPORACIJŲ NARIAI

Prieš savaitę su viršum Clevelande gyvenantieji buvę Lietuvos Universiteto studentų tautininkų korporacijos Neo-Lithuania nariai buvo susirinkę pasikalbėti įvairiais visuomeniniais klausimais ir nutarė, New Yorko ir Chicago kolegų pavyzdžiu, imtis iniciatyvos sukviesti į bendrą sambūrį visus čia bei kaimynystėje gyvenančius tautininkų korporacijų narius į bendrą sambūrį. Tam tikslui išrinkta pradininkų būrelis valdyba kurion įeina J. Čiuberkis, Z. Pivoriūnas ir Al. Laikūnas.

MOKSLO METŲ PRADŽIA

Šeštadienį, rugsėjo 16 d., 10:00 val. šv. Jurgio parapijos mokyklos patalpose vėl pradeda darbą šeštadieninė lietuvių mokykla. Į naujų mokslo metų pradžios aktyvų prašomi atvykti visi mokiniai su savo tėveliais, mokytojai ir mokyklos bičiuliai.

Mokslo darbas šį šetadienį pradėdamas su mokiniais, lankantisiais aukštesniaisiais mokyklomis (high school). Be senųjų, pereitais metais šią mokyklą lankusių mokinių, taip pat kviečiami ir nauji. Čia bus dėstoma lietuvių kalba lietuvių literatūra, taip pat Lietuvos istorija ir geografija.

Mokyklą mielai laukiami ir Amerikoje gimę mokiniai lietuviai, nes jie sužinos, ką turi žinoti kiekvienas lietuvių sūnus ar duktė, ir ko kitose mokyklose nemoko.

PASISEKĖ TREMTINIŲ DRAUGIJOS PIKNIKAS

Tremtinių Draugijos piknikas Naujosios parapijos sode buvo lyg ir vasaros pramogų uždarymas. Susirinko per 600 svečių ir vadinamasis parapijos sodas buvo jau per ankštas.

Šalia pramogų buvo ir keletas prakalbų, daugiausiai skirtų to pobūvio vietos šeiminkui klebonui kun. Angelaičiui pagerbti — ne tiek dėl to, kad užleido vietą tam piknikui, o daugiausiai dėl to, kad jis yra vienas iš uoliausiųjų tremtinių rėmėjų ir pagelbininkų jiems įsikurti bei darbą gauti. Iš tikrųjų, kun. Angelaičis šiais atžvilgiais daugeliui tremtinių yra labai apčiuopiamai padėjęs. Tremtinių draugijos valdyba įteikė kun. Angelaičiui padėkos adresą ir dovanėlę — lietuviško stiliaus koplytėlę.

LANKĖSI V. SIDZIKAIUSKAS

V. Sidzikauskas grįždamas iš Waterbury iš Chicago, kur maitėsi su visa eile visuomenės veikėjų, buvo sustojęs Clevelande ir lankėsi Dirvos redakcijoje, kur plačiau išsikalbėjo visais paskutinių laikų spaudoje liestais bei kitais klausimais.

V. Sidzikauskas Clevelande dabar buvo jau antrą kartą. Pirmąjį jis čia buvo savo kelionių po Ameriką metu, kaip Vliko Vykd. Tarybos pirmininkas.

Iš Clevelando V. Sidzikauskas grįžo į Waterbury. Netrukus pasieks, kur pastoviai apsigyvens.

KIEK CLEVELANDE TREMTINIŲ?

Vietiniai ir ypač iš kitur apsilankantieji dažnai to paklausia. Tikslų žinių nei vietinė Tremtinių Draugija, nei kitos organizacijos neturi. Bet apytikriai yra suskaičiuota, kad Clevelande jau gyvena daugiau kaip 1,000 tremtinių. Panašūs tremtinių skaičius yra įsikūrę Detroito ir Brooklyne. Tik Chicago yra žymiai pralenkusi kitas kolonijas. Ten tremtinių esama jau daugiau kaip 10,000.

Paskutiniu metu į Clevelandą gana daug tremtinių atvyksta iš kitų miestų, ypač iš Bostono, nes įsikurti.

HIPPODROME

Nuo trečiadienio, rugsėjo 20 dienos rodoma iš ankščiau nukelta 20th Century Fox muzikinė spalvota filmas "Mano mėlynasis rojus" su Betty Grable ir Dan Dailey. Tarp ko kita tai yra iš dalies ir dokumentinė filmas, nes joje plačiai pavaizduojamas televizijos veikimas.

PASIRENKAMA DAUGIAU KAIP 6 IŠ 10

Niekas kitas, tik kvapnumas nulėmė šiuose bandymuose! Ir tik dėl kvapnumo Carlingo Black Label alų pasirenka daugiau kaip 6 iš 10! Jie sako, kad šis švelnesnis, sausesnis, skanesnis už brangųjį premijuotą alų. Įsitikinkit patys, kad galit skonėti geresniu už premijuotą alumi nemokėdami premijinės kainos. Tik tarkit: "Prašu Carling's Black Label alaus!"

Tavernų lankytojams duodama Black Label ir premijuoto alaus iš bonkų užmaskuotom etiketėm

DAUGIAU KAIP 6 BANDYMUOSE IŠ 10 PASIRENKAMA CARLING'S Black Label ALŲ

CARLING'S Black Label BEER

BREWING CORPORATION OF AMERICA - CLEVELAND, OHIO

Senatorius Robert Taft

CLEVELAND, OHIO

Malonus Vasaros Laikas Praeis!

Žmogus turi rūpintis apie artėjančio rudens ir ateinančios žiemos reikalus.

Malonesne ateitim žmogui irgi reikia rūpintis ir tam tikslui reikia taupyti.

Taupymas yra tikras kelias į laimę. Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta.

Santaupos čia yra apsaugotos Federal Insurance Corp. ir Jungtinių Amerikos Valstybių valdžios.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

SUSIRGO A. GRIGIENĖ

A. Grigienė, gyv. 907 E. 130 St., Higby tarnautojų virtuvės vedėja (ir nuolatine Dirvos vakarų talkininkė prie baro čekių paravinėjimo), pereitą savaitę darbe pasijuto blogai ir turėjo būti nuvežta į ligoninę. Pasirodė, kad širdis nesveikuoja.

Daktaras Vitkus mus informavo, kad ji tebesanti Polyclinic ligoninėje, tačiau jau visai gerai sveikstanti. Tik jai būsią patarta į darbą nebegrįžti. Ir Dirvos vakarui, anot dr. Vitkaus, reikės kitos talkininkės paieškoti...

SIRGO AUGUSTINAVIČIENĖ

Pereitą savaitę buvo rimtai susirgusi Dirvos jaunimo skyriaus redaktorė ir žinoma visuomenės veikėja Aldona Augustinavičienė. Šį trečiadienį iš ligoninės jau grįžo ir sveiksta. Dirvos jaunimo skyrius dėl to ir dėl Dirvos vakaro bus ne priešpaskutinė, o paskutinė šio mėnesio savaitė.

DALIŲ AUGINTOJAMS

Dalių augintojų draugija ateinančių pirmadienį ir antradienį, rugsėjo 18 ir 19 dieną, Higby auditorijoje rengia devynioliktą metinę dalių parodą.

Kiekvienas dalių augintojas gali savo gėles atnešti į parodą pirmadienį iš ryto tarp 5:30 ir 11:00 valandos. Ten bus tarnautojas, kuris padės pastatyti gėles į atitinkamai rūšiai skirtą vietą. Nei už gėlių rodymą, nei už žiūrėjimą jokių mokesčių mokėti nereikės. Už gražiausias dalijas yra numatyta skirti visą eilę premijų. Dovanos jau dabar yra rodomos Higby krautuvės lange.

KAMBARYS

liet. namuose, didelis, vienam vyrui, patogus pasinaudojimas virtuve. 1847 E. 86 St. CE 1-6983

GRAZUS KAMBARYS

vnam ar dviem, vyrams ar merginoms, arba porai be vaikų. 1441 E. 82 St. GA 1-8334

Greetings and Best Wishes

ELECTRICAL WORKERS

Local 39

J. C. Masters, Bus. Mgr.

3043 Superior Ave. MA 1-5023

BEFOREYOU BORROW
TO BUY A HOMEGET OUR
LOW RATES AND
HELPFUL TERMS**JONAS G. POLTER**

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POtomac 1-6899

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raskandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Savings Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Mūsų specialybė

virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų

PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd, KE 1-8794

1950 METŲ RUDENS SEZONO ATIDARYMAS - CLEVELANDE, LIETUVIŲ SALEJE!

DIRVOS VAKARAS

Bus vaidinama nuo pradžios iki galo labai linksma 3-jų veiksmų komedija

MOTERIMS NEIŠSIMEI UOSI

Režisuoja ir dekoracijas rengia "Rūtos" Jaunimo Teatro vadovas

PETRAS MAŽELIS

Po vaidinimo -- ŠOKIAI prie gero orkestro muzikos. O žemutinėse patalpose geras bufietas. Visur -- malonūs pasimatymai, kaip ir visada per DIRVOS vakarus, nes čia susirenka visi jūsų geri draugai!

Populiarusis
SONNY MICHAEL'S
ORKESTRAS

SCENOS IŠ KOMEDIJOS, kuri bus vaidinama Dirvos vakare. VIRSUJ: Artistė veja lauk savo teatro direktorių, kuris slepiasi už kedės nuo primadonos pykčio (V. Morkūnienė ir A. Liutkus). DESINEJ: Uošvė krapšto žentą iš po stalo, kur jis pasislėpė neramios sąžinės vejamas (E. Rastienė ir P. Maželis). Nuotraukos B. Gaidžiūno.

Sekmadienį, rugsėjo m. 24 dieną

LIETUVIŲ SALE • CLEVELAND, OHIO

Vaidinimo pradžia 6:00 v. vak. Šokiai -- 8:00 v. v.

BILIETAI:

1 — 8 eilė po \$1.00
9 — 16 eilė po 80c.
Stovimos vietos 50c.

Bilietai parduodami

DIRVOS REDAKCIJOJ

Galima ir patariama tuojau užsisakyti juos telefonu:

EN 1-4486

kasdien nuo 7:00 val. ryto iki 8:00 val. vakaro.

Bilietus užsisakiusieji turi atsiimti juos ne vėliau kaip iki rugsėjo 19 dienos.

Laiku neatsimti bilietai galės būti parduoti kitiems.

PATYRIMAS RODO, KAD REIKIA PASISKUBINTI!

Vietos bus numeruotos, kaip parodyta plane. Prieš pirmą eilę dar gali būti viena eilė specialiai kviestiems svečiams.

VIETŲ PLANAS

SCENA

EILĖ

1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

EILĖ

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	1.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	2.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	3.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	4.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	5.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	6.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	7.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	8.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	9.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	10.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	11.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	12.

EILĖ

13.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13.
14.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	14.
15.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	15.
16.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	16.

EILĖ

TAUPYK

per **BANK OF OHIO**
taupomą sąskaitą

"Pinigai taupomaj sąskaitoj" yra draugas bėdoj ir tikras draugas. Jūs galite pasitikėti juo kiekviename reikale. Tai galima gauti labai greit grynais, jeigu tik reikia. Taupoma sąskaita yra geriausia ir saugiausia taupymo programa kiekvienam.

Pradėk dabar su bet kokia suma
Jau augant, augs jūsų saugumas
6 patogios įstaigės
FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORP. NARYS

— THE —
BANK OF OHIO
921 Huron Road ir Skyriai

NEW CHINA RESTAURANT

Cleveland's Finest and Most Beautiful
Eating Place
CHINESE and AMERICAN DISHES
1710 EUCLID AVE.

Metais pirmyn 1895-ais, Metais pirmyn 1950-ais

MONCRIEF SILDYMO
GAS • OIL • COAL
IRENGIMAI

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCINJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudus-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I. J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave.

Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENTIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENdicott 1-1763

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTAh 1-6747) Pedaktorius Balys GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

KRYŽIUS ANT KRYŽIAUS

JAU PORA MĖNESIŲ, kaip laikraščiai iš Balfio centro kas savaitę gauna po 2-3 pranešimus apie tai, ką daro Europoj Balfio pirmininkas kun. J. B. Končius. Tik maža dalis jų buvo skelbiama, kadangi tų pranešimų turinys buvo labai maža konkrecių žinių. Bendras vaizdas visų maždaug tas pats: pirmininkas lankėsi ten ir ten, matė tremtinių vargus, arba lankėsi pas vienokius ar kitokius pareigūnus, su kuriais kalbėjosi tremtinių emigracijos reikalais, ir tie pareigūnai išklause pagedavimus labai palankiai, drauge pažadėdami padaryti viską, ką tik jie galėsia, kad lietuvių tremtinių emigracijos bei kitoki reikalai būtų ko sklandžiausiai tvarkomi.

Turbūt, pats konkrečiausias iš visų pranešimų yra paskutinis, kuriame pasakyta, kad Balfio pirmininkas, aplankęs Prancūziją, Vokietiją, Austriją, Šveicariją, Italiją, Ispaniją ir Angliją, rugsėjo 9 dieną grįžta į New Yorką.

O vieno dalyko tuose pranešimuose tai ir visai nematėme. Būtent, kad Balfio pirmininkas, lankydamasis Vokietijoje, prancūzų okupacinėje zonoje, uždėjo kryžių ligšiolinei Lietuvos Raudonojo Kryžiaus veiklai. Apie tai šį tą galėjom išgirsti tik iš kai kuriuose laikraščiuose pasirodžiusių laišku, parašytų tiesiai iš tenai.

Iš tų laiškų matome, kad Balfio pirmininkas staiga atėmė iš ten veikiančio Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pareigas skirstyti tremtiniais iš Balfio gautas gėrybes ir tas pareigas atlikti pavedė Balfio įgaliotiniams.

KAS ApsITIKO? Kokia to pakeitimo priežastis?

Tuo tarpu girdėti, jog svarbiausioji, jeigu ne vienintelė tos įžymios "reformos" priežastis buvusi ta, kad tūli tremtiniai, atvykę į Ameriką ir paklausti, ar jie gavo ką nors iš Balfio dovanų, atsakė:

— Iš Balfio? Nee... Iš Raudonojo Kryžiaus tai šį tą gaudavom...

Vadinasi, Balfas siunčia maistą, drabužius, batų ir kita, o visas dėkingumas tenka ne Balfui, o kaž kokiame Raudonajam Kryžiui, kuris buvo tik paprastas Balfio nusiųstų gėrybių dalintojas. To pirmininkas negalėjęs pakeisti ir tučiuojau padarę skubią operaciją — tegul Balfio įgaliotiniai dalina, tegul visi žino, iš ko gauna!

Tarp ko kita, ši operacija buvo atlikta kaip tik tuo metu, kada ligšiolinis LRK pirmininkas, žinomas katalikų veikėjas daktaras D. Jasaitis, išvyko į Ameriką ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus valdybos priešakyje atsidūrė jau liaudininkų veikėjas J. Makauskas (dabar J. Norkaitis). Tas aplinkybė kai kam davė progos spėlioti, kad, esą, Balfio pirmininkas ir dėl šito pasikeitimo nebenorėjo gėrybių skirstymo patikėti Raudonajam Kryžiui.

Bet kurie nėra toki įtaringi ir toki opūs sroviniuose klausimuose, tie mano, kad pakeitimas vistiek būtų įvykęs, jeigu dr. Jasaitis dar būtų ir pasilikęs. Balfio prestižas čia buvusi svarbiausioji priežastis.

AR PAGERINS kuo nors šis pakeitimas tremtinių padėtį? Ar jie greičiau ir daugiau paramos gaus?

Atrodo, kad tokio pagerėjimo laukti netenka. Pagerėjimas pareina ne nuo to, kas dalina, bet kiek yra ko dalinti.

Ar Balfio įgaliotiniai bus gabetesni, teisingesni ir patikimesni dalintojai? Bet Raudonajam Kryžiui, berods, irgi nėra konkrečių kaltinimų, kad jis būtų. Balfio gėrybes kur nors į šalį nukišęs, arba būtų neteisingai dalinęs. Tiesa, pasitaikė pamurmėjimų, kad "kryžiečiai" proteguoja

sau simpatiškesnius, artimesnius pažįstamus, kad labiau globoją vieną srovę, negu kitas, bet nuo tokių murmėjimų neapsisaugos ir Balfio įgaliotiniai (kitose vietose, kur jie tas pareigas ėjo, nei neapsisaugojo).

Jeigu jau būtų buvę reikalo skūstis srovinių protekcionizmu, tai, pasikeitus Raudonojo Kryžiaus viršūnei, kaip tik būtų buvę verta pabandyti, bus ar nebus kokia žymė šiuo atžvilgiu. O dabar kaip tik prancūzų zonoje pirmininkas paskyrė įgaliotinę vėl iš katalikų veikėjų tarpo. Reiškia, ne šis nusiskundimas buvo turėtas galvoje, darant pakeitimą.

AR GERESNIS patarnavimas sudarys pakeitus pareigūnus?

Lietuvos Raudonasis Kryžius yra vis dėlto visuomeninė ir valstybinė Lietuvos organizacija. Jos autoritetingumas, atrodo, tebėra nesuteptas. Tad ir pasitikėjimas jąja suinteresuotųjų tarpe nepalaužtas.

Iš antros pusės — ši organizacija jau buvo sukūrusi ir tam tikrą aparatą toms pareigoms. Patys tremtiniai, tai yra, patys suinteresuotieji visuomeniniu būdu tvarkė jiems skirtos paramos paskirstymą.

Kaip tą tvarkys paskirti įgaliotiniai, tuo tarpu nežinome, bet tikras dalykas, kad jie negalės išrasti kokių nuostabių metodų tam darbui patobulinti. O didesnio autoriteto jie irgi negalės susikurti.

O AR BUS BLOGIAU dėl to pakeitimo? Ar dėl to kas nors nukentės?

To irgi negalima tvirtinti. Niekio čia baisaus tikrumoje neatsitiks. Skirtumas tik tas, kad ligi šiol Lietuvos Raudonasis Kryžius, turėdamas tokias pareigas, praktiškai veikė savo tiesioginėje srityje.

Ta institucija, šalia pasiuntinybių, irgi yra dar tebeveikianti Lietuvos valstybės institucija. Ją palaikyti veiklą mums yra ir tam tikras psichologiskai politinis interesas. Atėmus iš LRK ligšiolines jo pareigas, jis, žinoma, neišnyksta, bet lieka be konkretaus darbo, lieka gyvuoti jau nebe praktiškai, o tik popieriuje.

Kada Amerikos vyriausybė dar nededa kryžiaus ant Lietuvos pasiuntinybių, kažin ar reikėjo Balfio pirmininkui keliauti iš Amerikos į Europą, kad uždėtų kryžių ant Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įstaigos.

Tai bus pirmutinis klausimas, į kurį lauksime atsakymo iš grįžusio pirmininko.

KITAS KLAUSIMAS, be abejo, bus ir tas, kokios konkrečios naudos tremtiniais padaryta tais gausiais apsilankymais stovyklose ir įstaigose, įskaitant ir Ispanijos ambasadą bei pačią Ispaniją. Tas klausimas buvo iškeltas prieš kelionę. Buvo trumpai atsakyta, kad naudos bus ir važiutuoti reikia.

Toliau tas atsakymas buvo papildomas minėtais biuleteniais, kurie yra tik žodžiai. Tikimės, kad pirmininkas nesiskubins įtikinėti irgi tik žodžiais apie praktišką tos kelionės naudą. Būsime kantrūs ir atsakymo į tą klausimą palauksime kalbančio faktais: kiek įkliuvusių emigracijos bylų pirmininko intervencijos dėka išsipainios, kiek ten likusių tremtinių būklė tos pačios intervencijos dėka pagerės.

Žinoma, bus ne tik įdomu, bet ir reikalinga išsiaiškinti, ar tų pačių intervencijų daugumos negalėjo atlikti ten nuolat laikomas atstovas? Pavyzdžiui, biuletenyje rašoma, kad pirmininkas drauge su J. Valaičiu ir Iz. Rugienium aplankė šešias našlaites, iš kurių už vieną pirmininkas užsistoję IRO įstaigoje.

Ar tas užsistojimas duos kokių rezultatų, dar nežinia. Ar nebūtų užtekę tam reikalui vieno J. Valaičio, irgi niekas negali pasakyti...

Besarmatiška

Vienybėje D-ras V. Dambra va straipsnyje "Taip mes galvojam" rašo, kad Dirvoje buvo kaž kokių "amerikiečių moterų iš USA" laiškas tremtiniais, kodėl šie neina kariauti Korėjon ir tt. Nuostabu, kad toks komunistinio įkvėpimo laiškas rado vietos tautiniam laikrašty.

Tikrovė tokia: lietuviai tremtiniai ne tik šaukiami stoja kariuomenėn, o ir siūlomi nešaukiami! Nė vienas lietuvis tremtinys neatsisakė stoti kariuomenėn, kaip kad lenkuose yra.

Kita: lietuviai tremtiniai uoliausiai stoja prieš stalinistus, padodami kelią jų veiklai. Tos "amerikietės" moterys, matyt, tiek "suamerikonėjusios", kad to nežino! Pagaliau jų laiško tonas atrodo labiau komunistiškas, negu tautiškas, toli ne lietuviškas. Yra apšėliai lietuvių, iš seniau atvykusių, kurie lietuvių vybę senai palaidojo. Tokiems tremtinių lietuviška veikla tūžis gerklėj! Tremtiniai veikia lietuviškoje dirvoje drąsiai: kalba lietuviškai, veikia lietuviškai; nesigėdi nė kalbos, nė parašo lietuviško viešoje vietoje, kaip kad senieji. Tremtinys tik pagirt tenka! Jų nemėgsta stalinistai ir Maskolijos garbintojai.

Anis Rukas, Chicago, Ill.

• Panašus Anio Ruko laiškas yra paskelbtas ir Vienybėje, kur jis, tarp ko kita, apgailestauja, kodėl dr. Dambros straipsnis ne pačioje Dirvoje atspausdintas. Gerb. Anis Rukas, matyt, nepastebėjo, kad Dirvoje drauge šį, todėl siunčiu jums — labai su kalbamu laišku buvo įdėtas ir atitinkamas atsakymas. Dr.

J. G., Brooklyn, N. Y.

NEMUNAS TVINSTA

Neturinčiam už savo nugaros jokio vienuolių ordino ir priešaky iš anksto įsipareigojusios paltintųjų armijos Nemuno žurnalui nelengvi pirmieji žingsniai. Gegužės mėnesį pirmą kartą pasirodęs ir mėnesiniu žurnalu pasiskelbęs, antrą kartą Nemunas tik rugpjūčio gale ar rugsėjo pradžioje tepasirodė, sakydamasis, kad tai yra už liepos ir rugpjūčio mėnesius. Pasiaikšina, kad vasarą Nemunas kiek išsekęs, todėl kiek (?) ir susivėlinęs, bet rugsėjo mėnesį išsilaikęs padidintas ir toliau jau tikrai kas mėnuo išsivėlinęs. Dieve, duok...

Tai gi, kiekibiškai Nemunas iš tiesų vasaros metu nesiliejo per krantus. Tačiau, paėmus įrankas antrąjį numerį, iš karto turi pripažinti, kad kokybiškai, palyginti su pirmuoju numeriu, Nemunas per vasarą ne tik nenuseko, bet net gana įspūdingai patvino. Nekalbant jau apie gerą popierį, kurio rūšies parinkimas gal dar būtų ir diskutuotinas, jo technikoji išvaizda žymiai pagerėjusi, o svarbiausia, jo turinys žymiai sodresnis, turtingesnis.

Mums, žinoma, atrodytu, kad teorijai mėnesinis, o praktikoje tuo tarpu dar rečiau pasirodęs žurnalas be reikalo pirmą savo puslapį paskyrė "aktualijoms" liečiančioms birželio vidurio — liepos pradžios įvykius. Visomis tomis temomis, jei turima kas pasakyti daugiau, negu keletas konvencionalių bendrybių, tinkamesnė vieta apžvalginė žurnalo daly. Žurnalo skaitytojų laukia ne dėl aktualijų ir jas drąsiai galima palikti dienraščiams ir iš dalies savaitraščiams.

Antras dalykas, kuris šiame numeryje krinta į akis, tai kai kurių straipsnių (kas skaitys, tas matys, kurių...) savotiškas "manierizmas" — kalbėti iš kar to daugeliu temų, šokinėjant nuo minties prie minties, dažniau, daryti iš to išvadą, kad mes žinome geriam labiau už žmones.

Remiantis Margučio informacija, pastebima, kad štai Blaney Parko žąsinas Unkie turi sau paminklą su gražiu užrašu, kurio gali dažnas karžygys pavydėti, o toki "paukščiai", kaip Antanas Vanagaitis ar Darius ir Girėnas paminklų vis dar neturi... Ir kažin, esą, ar užrašys kas nors jiems užrašus bent tokius karžius, kaip tam žąsinui užrašyta... Beje, toji Margučio informacija apie paminklą žąsinui, su visais komentarais yra ištiesi fotografuota iš 1949 metų Dirvos, o čia informacija apie paminklą ir to žąsinui istoriją savo keliu perimta iš vieno automobilistų žurnalo. Tas paminklas, žinoma, nėra toks, kokius tikimasi pastatyti Dariai ir Girėnui arba Vanačiui. Ir, žinoma, būtų klaida daryti iš to išvadą, kad mes žinome geriam labiau už žmones.

NUOMONĖS

V. Dambra savo straipsnį ir buvo atsiuntęs Dirvai, bet kadangi tai buvo atsakymo paantrinis, tai mes ir patarėm, kad V. Dambra tuo klausimu pakalbėtų per kurį nors kitą laikraštį. Taip jis ir padarė. Visai sutinkame, kad tas "amerikiečių moterų" laiškas "rausvas". Čia, Clevelande, mes turim toki "amerikiečių" moterų klubą, kuris, be abejo, yra žinomas anti-amerikinės veiklos tyrinėtojams.

RED.

Krislai ir rąstai

Mūsų Kelias, ieškodamas krislių kitų akys, ir, kaip ir pridera pagal šv. Evangeliją, savųjų rąstų nematydamas, skelbia tokį klausimą:

— Ar galima padaryti demokratiją, įmaišius į tris kibirus vadizmo vieną šaukštą liberalizmo?

Ir atsako: — Mėginimų buvo. Tačiau vietoje demokratijos gavosi ALT Sąjunga.

Vienas mano draugas, paskaitęs šį "juoką", klausia:

— O kažin kas išeina, kai į šaukštą liberalizmo įmaišo tris statines bolševikbernių? Nesulaukęs greito atsakymo, jis pats ir atsakė:

— Liaudininkų liekanos, kurių net sandariečiai kratosi.

Nors, mano nuomone, šitie "juokai" yra visiškai lygios vertės, bet, kadangi pirmasis rado vietos laikraštyje, tai teisinga būtų ir antrąjį paskelbti. Tačiau turim tokį nuėjimą, kad antrąjį šį MK redaktorių numes į krepšį, todėl siunčiu jums — labai prašau, nenumeskite!

J. G., Brooklyn, N. Y.

RAŠALO AŠAROS

Bronys Ralla

Lietuviškų Mayflower piligrimų nuotykių.

Kai 1620 metais Pilgrim Fathers iš Anglijos Mayflower laivu išplaukė į naująjį pasaulį, ieškodami čia įsikūrimo sąlygų, kur nebūtų daugiau religinių ir kitokių persekiojimų, tai sudarė, Čia, Clevelande, mes turim toki "amerikiečių" moterų klubą, kuris, be abejo, yra žinomas anti-amerikinės veiklos tyrinėtojams.

Mayflower laivo keleiviai, kaip ir to laikotarpio kiti ateiviai, čia Amerikoje rado ne visai tuščią vietą, bet šen bei ten gana nedraugiškai jiems nusiteikusių indėnų, kurie turėjo savo skirtingas kalbas, savo papročius ir savą socialinę bei "valstybinę" santvarką. Naujieji ateiviai visai nebuvo linkę skaitytis su šeiminkų kalba, papročiais ir tvarka. Jie buvo pasiryžę išlaikyti savo kalbą, savo papročius, dvasią ir santvarką, kurios idealą savo širdyse ir smegenyse jie buvo atsigabėję.

To jie siekė, toli gražu, ne švelniomis priemonėmis ir ne per vieną šimtą metų. Kovą jie laimėjo šios šalies senuosius šeiminkus išstumdami bei išnaikindami, o jų likučius uždarydami į rezervatus...

Visa tai atsitiko, palyginti, neseniai. Užtat Ameriką ir vadiname ne tik naujuoju, bet ir jaunuoju pasauliu. Europos tautos ir valstybės buvo sukūrusios nebe vieną didžios ir turtingos civilizacijos laikmetį, davusios ros, technikos gražiausių pamokslo, meno, filosofijos, kultūrininkų, kai apie naująjį žemyną dar niekas nei nesapnavo. Su tuo dvasios lobiu europiečiai čia atvyko, jį saugojo, mokojo įvertinti, todėl laimėjo prieš vietos barbarus ir galiausiai sukūrė naują galingą valstybę.

Rytinės bei pietryčių Europos žmonės į Ameriką pradėjo vykti tik tada, kai čia angliai, olandai, vokiečiai bei skandinavai jau buvo sūspėję gerokai įsitvirtinti ir padėti nebeišgriaujamus naujosios jungtinių tautų valstybės pagrindus. Kai lietuviai nuo 19 amžiaus vidurio čia pradėjo gausiau atvykti, jie jutosi jau visiškai "svečimšaliai". Ir jų nuotauka buvo jau beveik diametraliai skirtinga nuo Mayflower laivo laikų ateivių nuotaukų...

Mane visuomet be galo domindavo klausimas, koks buvo pirmųjų lietuvių imigrantų nuotaukimas šioje šalyje. Juk jie, kaip ir visi kiti, čia turėjo "lygiąs" teises ir galimybės įnešti savo dalį, kaip ją įnešė Mayflower keleiviai ir kitos europiečių etninės grupės.

Tą klausimą bandžiau aiškintis, studijuodamas Amerikos lietuvių imigracijos istoriją. Bet niekur taip įdomiai ir gvyai negalėjau surasti atsakymų, kaip Amerikos lietuvių literatūroje. Daug šviesos man įnešė S. E. Vitaičio apysaka Gyvenimo Dumblio, ir gal dar daugiau A. Margerio šliuportinių kurios vietos.

A. Margeris, tur būt, labai teisingai perduoda šio šimtmečio pradžios mūsų imigrantų nuotau-

ką ir jų pažiūras, kaip jie suprato savo, kaip lietuvių, laikyseną bei pareigas naujame krašte.

Šliuportinių 549 puslapyje jis aprašo pasikalbėjimą tarp ką tik iš lietuviško sodžiaus atvykusios moterėlės Antanienės ir prieš kelis metus atvykusių ir Pensylvaniją mūsų anglikasių.

— Mes žinome, kad tamstai, tik ką čia atvažiavus, nepatinka, — vėl pradėjo šeiminkas. — Bet mes esame čia tik ateiviai, tai, rodos, kitaip ir negalime, galbūt, ir nepatinka. Mes juk turime elgtis taip, kaip šio krašto žmonės elgiai. Jų, o ne mūsų čia žemė. Paskui, miese, jie už mus mokytėsi, kultūringesni, tai ir turime mes iš jų mokytis, o ne savo atsižvelgtus papročius jiems rodyti, kasioti, brukti. Ir matytum, miese, kai palio kai katalikais, arba ir lietuvių katalikais pradeda šermenyse giedoti, valgyti, gerti, o gana dažnai ir muštis. Tai amerikoni žiūri ir juos su didele panieka, žiūri kaip į labai nekultūrinius, stačiai laukinius žmones. Ir jie baisiai stebisi iš jų ne tikai kūnino, bet ir dvasinio skurdo. Kaip jie sako, "europiškos ubagvės"...

Štai kelias sakiniais kiek be galo daug pasakytas tiesos ir absurdu! Tiesos, kad lietuvis tada negalėjo per daug pasikliauti savo kultūringumu. Absurdų, kad jis vergiškai privalejo pataikauti kitų tautybių ir religijų amerikonomams, dažniausia ne taip jau baisiai senos kilmės...

Tai gi, lietuvių imigrantų nuotauka ir supratimas apie jų laikyseną smarkiai skyrėsi nuo Mayflower ir kitais to šimtmečio laikais čia atvykusiųjų. Ta nuotauka ir toks nusistatymas apsprendė lietuvių "tautinį išlikimą" Amerikoje. Lietuviai savo kalbą, dvasią, samonę ir papročius, einant tokiu nusistatymu, lietuviu dar pasilieka, kol jis yra aplinkybių priverstas atskirai laikytis, tarpusavio rezervatuose gyventi, kol jis nepramoksta naujos kalbos, svečimtautiškai papročius, manierų ir kitko, ką jis laiko "kultūra".

Jam nei į galvą neateina, kad jis kaip lietuvis ne tik gali, bet ir privalo įnešti savo tautinę asmenybę, savo savitumą, garbę ir žmogiškąją vertę į "amerikoniškąjį katilą". Tarsi jis būtų gimęs tik skurdžius, nekultūrinius, tamsuolių ir laukinius, o kitų tautų, ypač amerikonių vaikų, kas tai jau iš karto šiame pasaulyje atsiranda mokytesnis, kultūringesnis, "ne mūsų, bet jojo žemėje", kuriam reikėjo nusilenkti ir rūpintis ko greičiau su juo supanašėti...

Tas mūsų sodžiaus bernelių ir mergelių akiračio siaurumas ir gal tamsumas, dėl kurio ne jie asmeniškai buvo kalti, o bendrosios mūsų tautos politinio likimo aplinkybės rusų priespaudoje, apsprendė tokią liudną ir mums tragišką lietuvių imigrantų nuotauką Amerikoje. Tai buvo daugumos nuotauka, kuri ilgainiui sutirpdė "vieną milioną" Amerikos lietuvių.

Bet man aišku, kad taip negalvojo dr. Jonas Šliupas, nei kunigas Burba ar žilius, nei Vienybės Lietuvininkų kūrėjai, nei širvydas, nei Susivienijimo steigėjai, nei Tėvynės Mylėtojų Draugijos pionieriai... Tik reikia paskaityti ano meto jų deklaracijas, — kaip jos skiriasi nuo Pensylvanijos anglikasios filosofijos! Laukiniai lietuviai jau seniai nutautėjo, bet kitokie dar ir šiandien tebėra gyvi...

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balys GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išleina kiekvieną ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B. v. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kurio metų laiku.